

CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0009047

Evaluační zpráva

k projektu 0 krok napřed

Objednatel:

Hradecký venkov o.p.s.
Husovo nám. 83
503 15 Nechanice

Zhotovitel:

Mikroregion obcí Památkové zóny 1866
Hořiněves čp. 73, 503 06 Hořiněves

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

0 krok napřed

Obsah

1.	Účel dokumentu	3
2.	Cíle evaluace	4
2.1.	Určení klíčových aktérů	4
2.2.	Realizační tým	5
2.3.	Harmonogram evaluace	6
3.	Karta projektu	7
4.	Komunikační toky	10
4.1.	Komunikační plán	10
4.2.	Konzultační / poradní činnost v rámci týmu	12
4.3.	Volba nástrojů komunikace, uveřejňování informací a komunikace navenek	13
4.4.	Příprava informačních článků/tiskových zpráv apod.	13
4.5.	Publicita projektu	13
5.	Oblasti hodnocení jednotlivých klíčových aktivit	15
5.1.	KA – Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a seberozvoje u CS	15
5.2.	KA – Vzdělávací a prožitkový pobyt zaměřený na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí	22
5.3.	KA – Mentoringové programy	24
5.4.	KA - Zpracování evaluace	27
6.	Do jaké míry obsahují aktivity právě takové činnosti, o které je ze strany cílové skupiny zájem?	29
7.	Shrnutí dopadů na cílovou skupinu	32
8.	Do jaké míry byly finanční prostředky na projekt vynaloženy účelně a účinně?	34
9.	Jak přispěla realizace jednotlivých aktivit k dosahování hodnot indikátorů?	38
10.	Do jaké míry vedl projekt k dosahování/naplňování cílů Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hradecký venkov?	40
11.	Do jaké míry odpovídají cíle a opatření projektu aktuálním problémům a potřebám území MAS Hradecký venkov?	42

1. Účel dokumentu

Účelem evaluačního procesu v rámci realizace projektu O Krok napřed je provedení externí procesní a dopadové evaluace. Projekt O krok napřed byl finančně podpořen z Operačního programu Zaměstnanost, jako klíčový projekt Místní akční skupiny Hradecký venkov. Evaluační proces byl zaměřen na zhodnocení průběhu realizace projektu a úspěšnost práce s cílovou skupinou. Výsledkem tohoto procesu je souhrnná evaluační zpráva, jejíž součástí je také metodická příručka pro cílovou skupinu. V této metodické příručce jsou popisovány jednotlivé kroky praktické přípravy mladých lidí pro pracovní uplatnění a odchod z dětského domova.

V rámci projektu byla prováděna formativní (procesní) a sumativní (dopadová) evaluace.

Procesní evaluace byla prováděna v průběhu realizace projektu a zkoumala způsob, jakým je projekt implementován. Zaměřuje se na ověření, do jaké míry plánované klíčové aktivity projektu odpovídají skutečnosti a identifikují okamžité dopady realizace projektu.

Dopadová evaluace se zabývala zkoumáním míry, jak byly dosaženy očekávané dopady projektu a celkový účel realizace projektu. Byla prováděna v druhé polovině realizace projektu s cílem ověřit a zhodnotit dosažené přínosy a dopady projektu do území. V rámci této dopadové evaluace byl ověřován dopad realizace tohoto klíčového projektu na realizaci Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Hradecký venkov na období 2014-2020.

2. Cíle evaluace

Cílem evaluačního procesu v rámci klíčového projektu MAS Hradecký venkov je zajistit kvalitní evaluační šetření pro:

- 1) zhodnocení kvality a potřebnosti klíčových aktivit pro cílovou skupinu
- 2) zhodnocení dopadů projektu na cílovou skupinu.
- 3) zhodnocení dopadů projektu na realizaci Komunitně vedené strategie MAS Hradecký venkov na období 2014–2020.
- 4) zhodnocení možností pro další pokračování projektu.

Výstupy:

- přispějí k šíření informací o dané problematice.
- zkvalitní fungování projektu v jeho průběhu a případných podobných projektů v budoucnu.
- zajistí podklady pro rozhodnutí o pokračování v projektových aktivitách i po skončení projektu.
- přispějí k obhajobě způsobu využití veřejných zdrojů a jejich efektivity.

Základní strukturu provádění a zajištění evaluačního procesu stanovil příjemce dotace – Hradecký venkov o.p.s. v úzké spolupráci s realizátorem projektu – Místní akční skupina Hradecký venkov.

V počáteční fázi práce na evaluaci projektu byla evaluace zaměřena procesně, včetně dílčích formativních aspektů, v pozdějších fázích realizace projektu byla evaluace zaměřena na výsledky a krátkodobé dopady projektu.

2.1. Určení klíčových aktérů

V úvodu evaluačního procesu byly realizačním týmem a zástupci zpracovatelů identifikovány subjekty, jejichž spolupráce či zapojení je důležité pro úspěšné provedení všech fází evaluace od přípravy zadání přes realizaci až po šíření informací o výstupech.

Klíčový aktér	Charakteristika vztahu k projektovým aktivitám
MPSV	Vyhlašuje výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu v Operačním programu Zaměstnanost v prioritní ose 2, Sociální začleňování a boj s chudobou.
Hradecký venkov o.p.s.	Je příjemce dotace. Zajišťuje řízení projektu a podílí se na jeho realizaci, má největší vliv. Spolupracuje se všemi dalšími aktéry, koordinuje realizaci jednotlivých aktivit projektu.
MAS Hradecký venkov	Realizátor projektu, úzce spolupracuje s příjemcem dotace, má velký vliv. Spolupracuje s dalšími aktéry, koordinuje jednotlivé aktivity, zajišťuje publicitu a prezentaci projektu.
Partneři MAS Hradecký venkov	Zapojeni do přípravy i realizace projektu, úzce spolupracují s realizátorem projektu. Podílejí se na realizaci některých klíčových aktivit projektu.
Mentori	Realizují aktivity pro cílovou skupinu a poskytují příležitost cílové skupině rozvíjet se v oboru jejich budoucího povolání.

Klíčový aktér	Charakteristika vztahu k projektovým aktivitám
DD Nechanice – ředitel, vychovatelky	Společně s příjemcem dotace a realizátorem projektu velmi úzce spolupracují na realizaci a koordinaci jednotlivých aktivit.
Děti z DD Nechanice	Jsou aktivními příjemci jednotlivých klíčových aktivit projektu. Aktivně se účastní procesu podrobného plánování konkrétních aktivit, uplatňují své požadavky.
Lektoři	Realizují aktivity projektu pro cílovou skupinu. Jejich kvalita ovlivňuje výsledky projektu a přínosy pro cílovou skupinu.
Obce	Spolupracují s realizátorem projektu na zajištění klíčové aktivity KA 2 Mentoringové programy. Vnímají sociální dopady projektu.
Veřejnost	Minimální vliv na samostatnou realizaci projektu, ale vnímají sociální dopady projektu.

2.2. Realizační tým

Příjmení a jméno	Funkce/role	Zodpovědnost
Rejlová Jana	Statutární zástupce příjemce dotace	Příprava procesu evaluace, výběr dodavatelů, projednání v orgánech o.p.s., publicita.
Horníková Iva	Vedoucí pracovník MAS – hlavní manažer projektu O Krok napřed	Řízení procesu evaluace.
Švadlenová Marie	Odborný konzultant, poradce, specialista	Dotazníkové šetření, osobní rozhovory v rámci KA 1, 2,3 na začátku projektu.
Musilová Žaneta	Odborný konzultant, poradce, specialista	Dotazníkové šetření, osobní rozhovory v rámci KA 1, 2,3 v průběhu a závěru projektu.
Kuthanová Jana	Předsedkyně programového výboru MAS Hradecký venkov	Publicita projektu a procesu evaluace.
Kateřina Burianová	Manažer evaluace	Dotazníkové šetření, osobní rozhovory v rámci KA 1, 2, 3. Zpracování evaluační zprávy.
Jakubský Radek	Manažer evaluace	Koordinace dotazníkových šetření s CS v rámci KA 1, příprava podkladů a metodických materiálů pro evaluační proces.
Horníková Eliška	Administrativní pracovník	Koordinace evaluačních aktivit a šetření na úrovni příjemce dotace.
Mencáková Anna	Studentka UPCE	Evaluační dotazníky a šetření u CS v rámci KA 1, konzultace postupu s Univerzitou Pardubice, filozofická fakulta, obor Sociologie – sociální antropologie.

2.3. Harmonogram evaluace

Evaluační aktivita/měsíc	03-04/2018	05/2018	06/2018	07/2018	08/2018	09/2018	10/2018	11/2018	12/2018	01/2019	02/2019	03/2019	04/2019	05/2019	06/2019	07/2019	08/2019
Přípravné práce, výběr externí firmy	■																
Nastavení komunikačního procesu		■															
Spolupráce, konzultační a připomínkový proces zadavatele a zhotovitele		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Příprava evaluačních dotazníků, postupů a dalších materiálů		■	■														
Terénní šetření (dotazníkové šetření a individuální rozhovory v KA 1, 2, 3)			■	■									■	■	■	■	
Analýza, syntéza a interpretace získaných dat, formulace doporučení				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Závěrečná fáze-tvorba závěrečné evaluační zprávy, projednání a akceptace, šíření výstupů																■	■

3. Karta projektu

Karta projektu obsahuje strukturované informace o klíčovém projektu MAS Hradecký venkov, které jsou důležité z hlediska hodnocení.

Projekt	O krok napřed
Registrační číslo projektu	CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0009047
Prioritní osy	03.2 Sociální začleňování a boj s chudobou 03.2.65 Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 03.2.65.1 Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech
Integrovaný nástroj	Komunitně vedený místní rozvoj
Číslo integrované strategie	CLLD_15_01_029
Název integrované strategie	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území Místní akční skupiny Hradecký venkov na období 2014-2020
Opatření integrované strategie	Fice č. 6 Komunita
Anotace projektu	Předložený projekt podpoří integraci mladých lidí žijících v Dětském domově Nechanice prostřednictvím podpurných a vzdělávacích aktivit pro start do samostatného života, a to komplexní, systematickou a dlouhodobou přípravou mladých lidí na odchod z ústavní péče a následné provázení těchto osob během procesu osamostatnění se v oblasti zaměstnání. Projekt se zaměřuje také na utváření vzájemných vztahů, rozvoji osobnosti jedince, podporu a poradenství.
Cíl projektu	<p>Celého projektu se zúčastní 41 osob z dětského domova. Cílem předkládaného projektu má být stav, kdy 6 mladých lidí, kteří budou během 2 let průběžně z dětského domova odcházet nebo se připravovat na budoucí povolání má zlepšené vyhlídky na uplatnění po odchodu z dětského domova, tzn. zejména zvýšení a lepší znalosti v rámci finanční gramotnosti a přístupu na trh práce. Cíl je možné ověřit na základě vstupních rozhovorů nebo testem u CS při vstupu do projektu s porovnáním s úspěšností testu na konci projektu.</p> <p>Zaměřit se na zaměstnatelnost osob z CS (KA3 - 41 osob během 2 let). Osvojit si základní pracovní návyky, po ukončení studia, možnost poskytnutí, ze strany oslovených firem, vhodného pracovního místa (KA 3 3 osoby během 1 roku).</p> <p>Získat pozitivní pracovní vzor a motivaci k výkonu povolání (KA1, KA 3 41 osob během 1,5 roku). Získání dovedností u CS vedoucí k načerpání praktických informací v oblasti práce, finanční gramotnosti, osobnostního rozvoje v tomto směru, posílení samostatnosti a přípravy na životní situace, které po odchodu z dětského domova mohou nastat (KA 1, KA2 – 6 osob během 1,5 roku).</p> <p>Zapojení zástupců jednotlivých firem, veřejnosti, samosprávy do řešení otázky zaměstnanosti mladých lidí po odchodu z dětského domova.</p>

Projekt	O krok napřed
Příjemce	Hradecký venkov o.p.s.
Realizátor projektu	Místní akční skupina Hradecký venkov – územní pracoviště o.p.s.
Partner projektu	Bez partnerů
Rozpočet	CZV 1 499 375 Kč
Termín realizace	1. 2. 2018 – 30. 8. 2019; 19 měsíců
Lokalizace projektu	Nechanice Území MAS Hradecký venkov Kraj Královéhradecký
Cílová skupina	<p>Osoby ohrožené vícenásobnými riziky osoby se speciálními vzdělávacími potřebami, ohrožené umístěním do institucionální výchovy, vyrůstající v rodinách ohrožených chudobou nebo nefunkčních rodinách, v náhradní rodinné péči apod.</p> <p>Osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené osoby vyčleněné nebo ohrožené vyčleněním mimo běžný život společnosti, které se do něj v důsledku nepříznivé sociální situace nemohou zapojit. Cílovou skupinou jsou mladí lidé ve věku 15–26 let, 12 mladých lidí, kteří se během 2 let budou připravovat na odchod z dětského domova nebo na budoucí povolání, se speciálními potřebami, kteří žijí v dětském domově Nechanice na základě smlouvy o dobrovolném pobytu, ve většině případů se jedná o mladé lidi z dysfunkčních rodin a o část osob s nižším intelektem a sociálním cítěním, která je ohrožena sociálním vyloučením na území MAS Hradecký venkov.</p>
Klíčové aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • KA 1 Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a seberozvoje • KA 2 Mentoringové programy • KA 3 Vzdělávací a prožitkový pobyt zaměřený na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí • KA 4 Externí evaluace
Projektový tým	Koordinátor pro cílovou skupinu Odborný garant pro cílovou skupinu Mentori stáže Evaluátor Finanční manažer a projektový manažer

Projekt	O krok napřed
Hlavní monitorovací indikátory	<p>Název indikátoru: Celkový počet účastníků Kód indikátoru: 60000 Výchozí hodnota: 0,000 Cílová hodnota: 36,000 Datum cílové hodnoty: 30. 8. 2019 Měrná jednotka: Osoby Typ indikátoru: Výstup</p>
	<p>Název indikátoru: Kapacita podpořených služeb Kód indikátoru: 67001 Výchozí hodnota: 0,000 Cílová hodnota: 35,000 Datum cílové hodnoty: 30. 8. 2019 Měrná jednotka: Místa Typ indikátoru: Výstup</p>
	<p>Název indikátoru: Počet napsaných a zveřejněných analytických a strategických dokumentů (vč. evaluačních) Kód indikátoru: 80500 Výchozí hodnota: 0,000 Cílová hodnota: 1,000 Datum cílové hodnoty: 30. 8. 2019 Měrná jednotka: Dokumenty Typ indikátoru: Výstup</p>

4. Komunikační toky

Ze zpracovaného komunikačního plánu vyplývá, že podklady, metodiky a jejich aktualizace, které vydává Řídící orgán projektu (MPSV), vyhledávali a shromažďovali pracovníci kanceláře MAS. Ti předávali aktuální informace dalším členům projektového týmu, zejména pokud došlo k vydání nové informace od MPSV. Forma předávání informací probíhala velmi rychle, ať již emailem nebo osobní komunikací, příp. na schůzkách projektového týmu. MAS dodržovala postupy definované v komunikačním plánu. Kancelář MAS neměla v průběhu projektu žádné nejasnosti ohledně postupu projektu, protože všechny vzory, šablony a aktualizace byly dostupné a aktualizace OPZ přicházely do emailu, takže na ně mohl projektový tým rychle reagovat. Během realizace projektu se dařilo dodržovat termíny dané projektem i Řídícím orgánem.

4.1. Komunikační plán

O krok napřed	EMAIL	ZPRÁVA O REALIZACI, ŽÁDOST O PLATBU	INFOSCHŮZKY/PORADY/KULATÉ STOLY	WEB /FB
Kdo potřebuje	<ul style="list-style-type: none"> ředitel dětského domova (DD) vychovatelky DD cílová skupina mentori projektu lektori projektu 	<ul style="list-style-type: none"> řídící orgán realizační tým 	<ul style="list-style-type: none"> realizační tým – mentori zástupci DD zástupci MAS Hradecký venkov lektori 	<ul style="list-style-type: none"> veřejnost cílová skupina
POTŘEBNÉ INFORMACE	<ul style="list-style-type: none"> aktuální informace o plánovaných aktivitách změny v těchto aktivitách 	<ul style="list-style-type: none"> výstupy aktivit – naplnění indikátorů 	<ul style="list-style-type: none"> aktuální informace o plánovaných aktivitách 	<ul style="list-style-type: none"> aktuální situace, plánované aktivity publicita projektu
DŮVODY	<ul style="list-style-type: none"> plánované semináře, stáže, mentoringové programy, kulaté stoly a vzdělávací a prožitkové pobyty 	<ul style="list-style-type: none"> monitorovací období financování projektu 	<ul style="list-style-type: none"> předávání informací, plánování aktivit výstupy projektu 	<ul style="list-style-type: none"> informování o projektu navázání další spolupráce s mentory
FREKVENCE	<ul style="list-style-type: none"> dle potřeby 	<ul style="list-style-type: none"> dle harmonogramu projektu 	<ul style="list-style-type: none"> dle harmonogramu projektu 	<ul style="list-style-type: none"> při plánování aktivit

O krok napřed	EMAIL	ZPRÁVA O REALIZACI, ŽÁDOST O PLATBU	INFOSCHŮZKY/PORADY/KULATÉ STOLY	WEB /FB
FORMA KOMUNIKACE	<ul style="list-style-type: none"> • email + přílohy • uzavřená facebooková skupina 	<ul style="list-style-type: none"> • MS 2014+ 	<ul style="list-style-type: none"> • osobně • zápisy ze setkání, seminářů, kulatých stolů • prezentace na programových výborech 	<ul style="list-style-type: none"> • článek např. ve zpravodaj MAS HV • letáky o projektu
KDO VYTVAŘÍ	<ul style="list-style-type: none"> • odborný konzultant, specialista • manažer projektu 	<ul style="list-style-type: none"> • projektová a finanční manažerka 	<ul style="list-style-type: none"> • projektová manažerka 	<ul style="list-style-type: none"> • projektová manažerka

Dle komunikačního plánu komunikovala s nadřazenými orgány (zejména MPSV, kde byla podána žádost o dotaci) kancelář MAS Hradecký venkov. Komunikace probíhala prostřednictvím MS 2014+ (žádost o dotaci, žádosti o platbu, zpráva o realizaci projektu apod.), interními depešemi v MS 2014+, ale také pro rychlé řešení operativních záležitostí emailem či telefonicky s projektovými manažery MPSV. Harmonogram projektu byl bez problémů plněn. Všechny termíny i dílčí lhůty byly dodrženy. V MS2014+ byl veškerý monitoring projektu zaslán včas.

Cílovou skupinou (dále jen „CS“) projektu jsou děti z Dětského domova v Nechanicích (tedy osoby sociálně vyloučené, sociálním vyloučením a vícenásobnými riziky ohrožené ve věku 16–26 let), kterým bylo dlouhodobou a systematickou podporou pomáháno integrovat se do samostatného života po odchodu z ústavní péče. V projektu působili mentoři, kteří v návaznosti na vzdělávací aktivity poskytli příležitost rozvíjet se ve vybraných firmách možného budoucího pracovního působení. K tomuto účelu byl Odborným pracovníkem připraven *Manuál k mentoringovým programům* (dále jen „Manuál“), *Příručka pro zástupce obcí, zaměstnavatele, firmy a podniky* (dále jen „Příručka“). S obojím pracovali mentoři a odborný pracovník. Manuál definoval pilíře a cíle mentoringových programů, způsob zapojení mentora a odborného pracovníka, organizace exkurze, metody a způsob zapojení CS, role aktérů (mentorů, odborného garanta, koordinátora pro CS). Tento manuál odborným způsobem ukotvil cíle a postupy, které jsou žádoucí pro práci s CS. Manuál definoval kompetence pracovníků s CS a role v jednotlivých fázích projektu. Příručka měla pomoci rozvíjet se v sociálních a pracovních dovednostech prostřednictvím exkurzí v obcích MAS Hradecký venkov a pracovních stáží pod dohledem mentora ve vybraných firmách, místech možného budoucího pracovního působení po dosažení zletilosti nebo po přípravě na budoucí povolání na středních školách a odborných učilištích směřující k odchodu z dětského domova.

Komunikováno bylo v přípravě projektu i v jeho průběhu se zástupci obcí a s potenciálními zaměstnavateli firem a podniků v regionu MAS Hradecký venkov s cílem zapojit je do projektu a do přímé práce s CS. Prvotním krokem bylo představit zástupcům obcí (starostům), zaměstnavatelům a zástupcům jednotlivých firem na skupinovém setkání záměr projektu, jeho cíle, výhody a role jednotlivých členů – (cílová skupina, mentor, garant), také je seznámit s principy práce při výkonu povolání s mladými lidmi z dětského domova a nastavit komunikaci mezi jednotlivými aktéry.

S CS pracoval primárně odborný pracovník pro práci s cílovou skupinou, který byl styčným pracovníkem pro komunikaci s CS. Jeho úkolem bylo zajišťovat zpětnou vazbu CS, řešit jejich individuální potřeby, účast-

nit se každé akce pro CS, komunikovat s lektory a mentory, připravovat témata vzdělávacích aktivit a komunikovat se zástupci obcí a firem ohledně exkurzí a stáží CS. V první třetině projektu došlo ke změně na této pracovní pozici z důvodu vyšší časové flexibility nové pracovnice, dobré místní znalosti a 15letým praktickým zkušenostem v oboru. Nové pracovníci se podařilo navázat na stávající komunikační systém s CS, získat jejich důvěru a komunikaci a spolupráci rozšířit a prohloubit.

4.2. Konzultační / poradní činnost v rámci týmu

V komunikačním plánu projektový tým definoval, že schůzky projektového týmu se konali operativně dle potřeby řešení konkrétních záležitostí v projektu, pro sdílení aktuálních informací o plánovaných aktivitách a pro vyhodnocování již uskutečněných akcí a zpětné vazby z nich. Tým si na svých schůzkách předával informace a plánoval další aktivity tak, aby byly v souladu s cíli projektu. Kancelář MAS dohlížela na to, aby byl projekt v souladu s dokumentací projektu a pravidly ŘO.

Nejčastěji tým komunikoval emailem a telefonicky, při řešení operativních záležitostí. Přímo při vzdělávacích akcích se pravidelně scházel odborný pracovník pro práci s CS, s mentory a pracovníci kanceláře MAS. Schůzky týmu probíhaly v různém složení. Nejčastěji komunikovala kancelář MAS s odborným pracovníkem pro práci s CS. Tímto způsobem se projekt neodklonil od svého cíle, kterého si byl celý tým vědom. Nedošlo k žádnému negativnímu jevu ohledně konzultační a poradní činnosti v týmu.

Po zahájení projektu při plánování již konkrétních termínů jednotlivých aktivit realizační tým nedostatečně komunikoval se zástupci dětského domova a došlo tím ke špatnému naplánování časového harmonogramu konání jednotlivých aktivit pro CS. Tento problém byl vyřešen v širším realizačním týmu, kde došlo k dohodě o termínech a způsobu komunikace. Tímto byl problém vyřešen a plánování časového harmonogramu dalších aktivit již nadále probíhalo bez problémů.

Opatřením proti tomuto negativu do budoucna by mělo být, že již v přípravné a zahajovací etapě projektu či spolupráce je nutné podrobně se seznámit s plánovanými aktivitami a jejich dopady do každodenní činnosti CS.

Negativním v oblasti komunikace se z počátku jevil kontakt s klienty DD a vychovatelkami, ke kterým se informace o plánovaném projektu dostaly až postupně v průběhu realizace projektu. To mělo vliv na intenzitu rozjezdu aktivit. Projektový tým z počátku projektu intenzivně pracoval na tom, aby navázal kontakty a nebyl brán jako „někdo cizí zvenčí“.

Opatřením proti tomuto negativu do budoucna bude to, že komunikace s klienty DD a vychovatelkami, bude navázána již v přípravě projektu, do které budou aktivně vtaženy pro ještě silnější dopad na řešení problémů CS. Partneri projektu a sekundární cílová skupina by tedy měla spolupracovat od prvopočátku plánování projektu.

4.3. Volba nástrojů komunikace, uveřejňování informací a komunikace navenek

Zpracovaný komunikační plán na začátku projektu nastavil komunikační toky v rámci projektu a definoval nástroje komunikace, kterými jsou:

- web MAS Hradecký venkov – informace o projektu, tiskové zprávy, dokumenty projektu, průběžné aktuality projektu
- Zpravodaj MAS – prezentace projektu, aktuální stav, fotografie z uskutečněných akcí projektu apod.
- osobní komunikace, SMS, email – nejen v rámci týmu projektu, ale hlavně v komunikaci s CS
- zápisy ze setkání, seminářů, kulatých stolů – jako podklad pro tiskové zprávy a články na webu
- tiskové zprávy – o uskutečněných akcích a milnících v projektu
- prezentace na programových výborech MAS, Mikroregionu Nechanice, mentorům, NS MAS apod.
- Facebook – zejména s cílovou skupinou projektu v rámci uzavřené facebookové skupinky, v níž komunikoval odborný pracovník s CS
- SMS zprávy.

4.4. Příprava informačních článků/tiskových zpráv apod.

Tiskové zprávy a informační články připravuje pracovnice kanceláře MAS ve spolupráci s odborným pracovníkem a ostatními členy týmu, od kterých se průběžně shromažďovaly podklady, fakta a informace k průběhu projektu, které evidovala kancelář MAS.

4.5. Publicita projektu

Veřejnou publicitu projektu zajišťovala zejména kancelář MAS. Projekt byl prezentován prostřednictvím Národní sítě Místních akčních skupin, která ve svém periodiku zveřejnila informace o projektu a prezentovala projekt také na každoroční akci NS MAS ČR - LeaderFEST v roce 2018 – v rámci tématu Konektivita a spolupráce na venkově. Dále byl projekt prezentován na zasedáních orgánů MAS. Byl publikován článek na NS MAS a webových stránkách esfcr.cz jako příklad zrealizovaného projektu díky podpoře OPZ, na webových stránkách MAS Hradecký venkov a v místních zpravodajích. Také byl vybrán mezi 4 projekty, které budou prezentovány na konferenci, která se uskuteční na začátku prosince 2019 v Bruselu s názvem: „Post-2020: Local action in a changing world”.

Jedná se o pilotní projekt, který je prezentován v rámci České republiky i jako příklad dobré praxe v cizině. Z tohoto důvodu byla publicita projektu důležitá také pro sdílení dobré praxe pro ostatní území a MAS v republice. Právě takovéto projekty vznikají díky aktivitám a činnosti členů Místních akčních skupin, které mají velký vliv na propojování místních komunit.

Závěrem, doporučení

Uvedené komunikační toky se během projektu ukázaly být dostatečnými pro publicitu projektu veřejně stejně tak jako uvnitř projektu. Projekt svým originálním a praktickým přínosem je sám o sobě příkladem dobré praxe, kterou je dobré následovat, a proto i publicitě je třeba věnovat dostatečný prostor, aby byl vzorem i pro další MAS či aktéry v dalších územích.

Negativním v oblasti komunikace se z počátku jevil kontakt s klienty DD a vychovatelkami, ke kterým se podrobné informace o projektu dostaly až postupně po zahájení realizace projektu. Dalším negativem byla nedostatečná komunikace při nastavování termínů jednotlivých aktivit s vedením dětského domova, kdy došlo ke kolizi některých termínů. Toto mělo vliv na intenzitu rozjezdu aktivit. Opatřením proti tomuto negativu do budoucna bude to, že komunikace s vedením DD, vychovatelkami a cílovou skupinou bude navázána již v přípravě projektu, do které budou aktivně vtaženy pro ještě silnější dopad na řešení problémů CS. Partneři projektu a sekundární cílová skupina by tedy měla aktivně spolupracovat od prvopočátků plánování a zahájení projektu.

5. Oblasti hodnocení jednotlivých klíčových aktivit

Klíčová aktivita 1: Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a seberozvoje

V rámci KA 1 byla evaluace zaměřena na děti a mládež, a to především formou anonymního dotazníku a osobních rozhovorů s účastníky aktivit. Šetření bylo zaměřeno na přínosy jednotlivých dílčích aktivit pro účastníky. Děti a mládež vyjádřily svůj vlastní názor, upozornily na nedostatky a své potřeby, aby bylo možné dílčí aktivity zlepšovat a nastavovat jejich obsah dle skutečných potřeb cílové skupiny.

Klíčová aktivita 2: Mentoringové programy

V rámci KA 2 se evaluační proces zaměřil jak na hodnocení přínosů dané aktivity od mládeže, tak na hodnocení od mentorů. Hodnocení probíhalo formou otevřených rozhovorů se zapojenými účastníky z dětského domova a s mentory, a to v dohodnutých cyklech ve vazbě na termíny jednotlivých mentoringových programů. Sledování bylo zaměřeno na pracovní návyky účastníků, zlepšování se v daném oboru a přínosy pro zapojenou osobu.

Klíčová aktivita 3: Vzdělávací a prožitkový pobyt zaměřený na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí

V rámci KA 3 byly hodnoceny aktivity a rozhovory, jak s opatrovníky dětí, tak s dětmi v průběhu celého týdne. Tyto materiály byly vyhodnoceny v rámci skupinového sezení uprostřed pobytu. Každý účastník mohl projevit vlastní názor, společně se hledaly přínosy a nedostatky a navrhovala se řešení, tak aby se děti v získávaných dovednostech zlepšovaly, aby byly motivovány a odstranily se nedostatky, které nemají pro cílovou skupinu přínos. Výstupem bylo komplexní hodnocení celého pobytu.

5.1. KA - Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a sebe rozvoje u CS

Tato klíčová aktivita byla zaměřena na podporu specifických potřeb cílové skupiny v jejím přirozeném sociálním prostředí, podporu začleňování se do běžného života a na trh práce. Klíčová aktivita se skutečně věnovala posilování praktických dovedností CS, jak je dále popsáno u jednotlivých seminářů. I teoreticky byla CS připravována na opuštění DD s posílenou schopností žít smysluplný život.

Projekt naplňoval tuto KA následujícími činnostmi a výsledky:

Úvodní kulatý stůl (duben 2018) v Dětském domově Nechanice a navázání kontaktu s CS za účelem představení aktivit projektu. Smyslem setkání bylo zjistit, jaké potřeby a představy mají v oblastech, jako jsou zkušenosti na trhu práce, jejich budoucích pracovních návyků, bydlení, finanční gramotnosti, jak se umí rozhodovat v různých životních situacích dle plánu v projektu. Společně s odborným pracovníkem pro práci s CS byli tito klienti přímo v DD osloveni a těm, co podali souhlas se zapojením do aktivit projektu, byla představena nabídka spolupráce a podpory.

Během realizace projektu proběhlo **12 seminářů** (bližší popis následuje pod výčtem výsledků této KA).

- Seminář finanční gramotnost I., II., III (duben, květen 2018)
- Seminář pracovní příležitosti I., II. (říjen 2018, leden 2019) - přednáška o možnosti zahraničních pracovních stáží s využitím programů Freemover a Erasmus+
- Seminář na téma sociální zabezpečení v praxi (listopad 2018) - orientace v sociálním systému České republiky
- Semináře samostatného bydlení I., II., III., IV., V., VI. (leden, únor, duben květen 2019) osamostatnění po opuštění DD, vaření, hospodaření v domácnosti, stavba rozpočtu, nákup potravin, kvalita x cena, příprava jídla x fast food, praktické rady, triky a nápady do života po opuštění DD.

Tato činnost byla splněna dle plánu projektu, dokonce byl ze zájmu CS oproti plánu zrealizován jeden seminář navíc.

Závěrečný kulatý stůl (červen 2019) – zhodnocení projektu, evaluační rozhovory s mentory a zapojenými pracovníky, představení kuchařských dovedností CS získaných v rámci seminářů projektu. Pouze představní evaluačního dokumentu zde nebylo realizováno, dokument je v této fázi zpracováván. **Tato činnost byla splněna dle stanoveného plánu projektu s posunem představení evaluačního dokumentu.**

V rámci této KA byly také vytvořeny následující **příručky/metodiky**:

- a) Příručka pro zástupce obcí, zaměstnavatele, firmy, podniky
- b) **Příručka pro klienty DD**, která jim bude k dispozici po opuštění DD se základními informacemi
 - Jak si najít zaměstnání či brigádu?
 - Jak se evidovat na úřadu práce?
 - Na jaké dávky mají nárok pro rodiny s dětmi?
 - Jak postupovat v případě nemoci?
 - Ochrana spotřebitele
 - Pojištění
 - Jak si poradit s dluhy a nenaletět?
- a) Kuchařka pro klienty DD ze seminářů k samostatnému bydlení

Samostatné bydlení, sebe rozvoj

Evaluační podotázka se zaměřuje na oblast bydlení, která je jednou z oblastí nácviku fungování CS v přirozeném sociálním prostředí a začlenění se do běžného života. Evaluační podotázka má dát odpověď na to, k jakému posunu u CS došlo v rámci činností zaměřených na samostatné bydlení. V rámci realizace projektu proběhlo pět seminářů zaměřených na samostatné bydlení po opuštění DD. Zaměřovaly se na vaření, hospodaření, tvorbu rozpočtů apod.

Cílem seminářů bylo, aby klienti DD znali odpovědi na následující otázky:

- Jaký praktický přínos měly vzdělávací aktivity na změnu u CS?
- Mají mladí lidé představu o tom, jak bude vypadat jejich první krok po opuštění domova, mají obavu z opuštění domova, z budoucnosti?
- Znají klienti DD možnosti bydlení, ať již samostatného, sociálního nebo domů na půl cesty? Mají představu o tom, jaké jsou jejich výhody, nevýhody?
- Jaké mají mladí představy/potřeby po odchodu z DD?
- Vědí, na koho se obrátit, pokud by potřebovali poradit pomoci v oblastech zaměstnání, bydlení, rodiny vztahů apod.?

Evaluační rozhovory se vedly i na témata:

- Co se na semináři nejvíce líbilo a co nejcennějšího si z něj CS odnesla?
- Jaký praktický přínos měly vzdělávací semináře pro CS?

V době realizace projektu proběhl delší cyklus celkem šesti seminářů, které se týkají osamostatnění po propuštění z dětského domova (vaření, hospodaření, stavba rozpočtu, nákup potravin, kvalita x cena, praktické rady, triky a nápady do života po opuštění DD). Semináře probíhaly s lektorem, který mladé lidi učil „přemýšlet“ nad nákupem potravin. Jednalo se jednak o výběr potravin vzhledem ke kvalitě, ale také k ceně, která je pro tuto cílovou skupinu nejdůležitější. Mladí lidé v DD potraviny nenakupují. Přes týden jim zajišťuje stravování dětský domov a o víkendech si na bytech vaří sami, ale píší si, ve spolupráci s vychovatelkami a tvoří seznam nákupu jídla pro celý byt. Bohužel potraviny již nakupuje dětský domov. Z toho důvodu nejsou vedeni k přemýšlení nad cenou a kvalitou potravin a v případě finanční tísně, nevědí, jak si uvařit kvalitní, ale levné jídlo. Dále získali mnoho praktických dovedností v přípravě jídla, které mohou použít po propuštění z DD. Mezi mladými lidmi byli i studenti oboru kuchař-číšník, kteří si mohli ukotvit znalosti, které získali během studia a ptát se na otázky kuchaře z oboru. Z těchto seminářů vznikla také Kuchařka, která bude klientům sloužit do budoucna.

Během evaluačního rozhovoru pracovníka pro práci s CS se samotnými absolventy seminářů vzešla také následující **zpětná vazba CS k samostatnému bydlení**, které se během projektu nabízelo jako ideální varianta bydlení po opuštění DD. Během realizace projektu byly připraveny obce pro výstavbu těchto bytů, ale vzhledem k podmínkám dotačních titulů se o jejich dokončení stále jedná a hledá se ideální zdroj financování.

Semináře na finanční gramotnost

Semináře na finanční gramotnost byly v projektu realizovány tři v KA1 a procvičovány byly také na vzdělávacích pobytech v KA3. První seminář ukázal potřebu daného tématu a nepřipravenost mladých lidí z dětského domova při samostatném spravování vlastních finančních prostředků. Semináře byly vedeny v duchu zážitkové pedagogiky, se zařazením příběhů, které jim byly věkově blízké. Jejich úkolem bylo přiblížit mladým lidem smysl a přesah daného tématu do jejich budoucího života, po opuštění dětského domova a zapojení se do pracovního procesu a samostatného bydlení.

Cílem seminářů bylo to, aby klienti DD znali odpovědi na následující otázky:

- Znájí děti náklady na domácnost, které rodina musí měsíčně zaplatit, aby měla kde bydlet a co jíst? Umějí si sestavit rozpočet na týden či měsíc?
- Co kolik měsíčně stojí? Dokáží si spočítat průměrné náklady na jednotlivé položky (nájem, služby spojené s nájmem, stravu, strava, volný čas...)?
- Vědí, jak si vytvořit finanční rezervu a jak si spořit?
- Rozlišují mezi čistou a hrubou mzdou? A jaké odvody jsou povinné?
- Umí chránit svoje práva jako spotřebitele a vědí jak např. reklamovat zboží?
- Znájí postupy, jak se zakládá běžný účet v bance, jak se používá internetové bankovníctví a umí zadávat jednorázové platby a trvalé příkazy?
- Uvědomují si rizika půjček a zadlužení se? Mají základní povědomí o nutnosti číst smlouvy o úvěru a schopnosti splacení dluhů? Znájí rizika půjček? Znájí termíny jako exekuce a osobní bankrot?
- Vědí mladí lidé po opuštění domova, kdy a kde lze vyřídit formální záležitosti, na koho se obrátit, např. kde lze vyřídit jednotlivé doklady, zařídit lékaře, orientují se částečně v systému další pomoci?

Pro zvýšení povědomí a znalosti finanční gramotnosti byla na jednotlivých seminářích s klienty řešena následující témata:

- Vysvětlení základních pojmů týkajících se hlavně vyplácení mezd zaměstnavatelem (kupříkladu hrubá, superhrubá a čistá mzda, údaje na pracovní smlouvě, daně, srážky ze mzdy atd.).
- Půjčování peněz od nebankovních společností, a s tím spojená rizika.
- Kreditní a debetní karty, úroky i sankce.
- Postup tvorby rozpočtu, co je jeho obsahem (například příjmy, výdaje, rizika, rezervy). Zjistili, na co si dát pozor při jeho utváření, ale hlavně jak jej využít v budoucím samostatném životě.
- Dluhové poradenství, včetně úvěrů a problematiky ručení – pojmy jako je věřitel, dlužník, registr dlužníků, insolvenční řízení, osobní bankrot, exekuce, splátkový kalendář, lichva, leasing, zápůjčka apod. Součástí byl interaktivní úkol na seznámení se s problematikou půjčování peněz, kde se lektorka snažila poukázat na všechny aspekty týkající se této problematiky (včetně rizik a možností, jak daná rizika snížit).
- Nebezpečí ručení a možné následky, které plynou z neplnění závazku dlužníka pro osobu ručitele.
- „Peníze“ jako prostředek směny, bohatství, jejich krátká historie a vznik.
- Návčik „víkendového finančního plánu“, při kterém si mladí lidé mohli vyzkoušet své získané znalosti v praxi při tvorbě rozpočtu.
- Ochrana spotřebitele, kde se účastníci pomocí interaktivního příběhu naučili, jak správně reklamovat zboží, jak zboží případně vrátit, a na co vše jako spotřebitelé mají právo i jak jej uplatnit v běžném životě.
- Pojištění, jeho druhy, možnosti, a hlavně smysl jednotlivých pojištění.
- Spoření a možnosti investování s ohledem na finanční situaci mladých lidí.
- V závěru proběhlo shrnutí získaných poznatků v rámci celého tématu Finanční gramotnost a zhodnocení celého pásma tří seminářů.

Během evaluačního rozhovoru pracovníka pro práci s CS se samotnými absolventy seminářů zaměřenými na finanční gramotnost, vzešla následující zpětná vazba CS i pracovníka pro práci s CS:

Semináře z oblasti finanční gramotnosti jsou v rámci projektu vnímány jako velmi důležité a byla jim věnována větší časová dotace projektu. Na prvním setkání byla zjišťována finanční gramotnost u mladých lidí. Bylo zjištěno, že v DD je tato oblast řešena prostřednictvím kapesného, které děti pravidelně dostávají a hospodaří s ním. Vnímají, že kapesné je nižší a nemohou si dovolit vše, co potřebují. Poplatky typu elektřina, topení, vodné, podnájem či jídlo za ně platí dětský domov a děti se způsobem plateb neprijdou do kontaktu. Seminář je seznámil s povinnými platbami, nákupem potravin a sestavením rozpočtu na týden či měsíc nebo jak si vytvářet finanční rezervu. Další téma, ve kterém se děti posunuly a získaly informace, jsou z oblasti ochrany spotřebitele. Na modelových situacích si zkusily reklamaci zboží a probraly práva, která mají. Další blok byl věnován pro získání znalostí v tématu půjčky a úvěry. Díky tomu mají nyní povědomí o rizicích půjček, splátkách a exekucích. Zjistily, na co vše si musí dát pozor a jak se vyvarovat všem rizikům.

V průběhu jednotlivých seminářů se dle vyjádření lektorky ukázala minimální znalost či spíše neznalost daného tématu, ale zároveň zájem se něco nového dozvědět. To byl základní předpoklad pro to, aby si klienti v sobě zakotvili daná témata, a aby tvořila základ pro jejich samostatný bezproblémový život.

Seminář v oblasti sociálního zabezpečení, trhu práce, mezd

Cílem semináře bylo to, aby klienti DD znali odpovědi na následující otázky:

- Získali základní porozumění pojmům v sociálním zabezpečení – sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální péče?
- Znají podmínky evidence na úřadu práce a nároku na podporu v nezaměstnanosti? Kde by žádali?
- Znají rozdíl mezi termíny mateřská a rodičovská dovolená? Z čeho se počítá a kdo má nárok?
- Vědí, jak a kde se žádá o dávky pro rodiny s dětmi? Znají příspěvek na bydlení a přídavek na dítě?
- Rozlišují OSSZ a ČSSZ a o jaké dávky se kde žádá?
- Vědí, co je životní minimum?
- Jaká je minimální mzda?

Seminář zaměřený na téma sociálního zabezpečení v praxi se uskutečnil jeden v rámci KA1. Hlavním cílem semináře nebylo naučit se koeficienty a výpočty dávek, ale i orientaci v sociálním systému České republiky. Mladým lidem byly představeny 3 pilíře sociálního zabezpečení – sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální péče. Srozumitelnou formou se seznámili s jednotlivými dávkami těchto pilířů a institucemi, na kterých se o dávky žádá, odvolává a potřebné podklady k tomu. Během evaluačního rozhovoru pracovníka pro práci s CS se samotnými absolventy seminářů zaměřenými na témata sociálního zabezpečení apod., vzešla následující zpětná vazba CS, lektora a pracovníka pro práci s CS.

V úvodu semináře byly zjišťovány znalosti, které mladí lidé z DD mají z oblasti sociálního zabezpečení. Z úvodního rozhovoru bylo patrné, že tato oblast je pro ně náročnější a mají minimální nebo žádné povědomí o této problematice. Při kladení otázek sdělují, že se to někde už asi učili a někdo jim něco říkal, ale konkrétní znalosti nemají. Společně jsou schopni dát dohromady odpověď, samostatně mají obtíže. Hlavním cílem semináře nebylo naučit se koeficienty a výpočty dávek, ale orientaci v sociálním systému České republiky. Ke konci semináře byl prostor i pro diskuzi, kde se mladí lidé aktivně zajímali o tuto problematiku. Mimo jiné se mluvilo i o financování dětských domovů a pěstounské péči. Také padaly témata jako samostatné bydlení, placení nájmu ve vztahu k příspěvku na bydlení, pravidelné poplatky za elektřinu, vodné a poplatky za rozhlas a televizi.

Nyní jsou schopni se orientovat ve 3 pilířích sociálního zabezpečení – sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální péče. Jsou srozuměni s jednotlivými dávkami těchto pilířů a institucemi, na kterých se o dávky žádá, odvolává a s potřebnou dokumentací, která je k tomu třeba. Znají podmínky podpory rodinám s dětmi a nároky na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Orientují se v oblasti zaměstnanosti, vědí o existenci minimální mzdy a termínu životního minima a výpočtu ze mzdy pro výměry dalších dávek.

Semináře v oblasti vzdělávání a pracovních příležitostí v zahraničí

Cílem seminářů bylo to, aby klienti DD znali odpovědi na následující otázky:

- Věděli by něco o programu Freemover a Erasmus?
- Znají postup, jak získat stipendium v zahraničí?
- Mají představu, co vše je třeba zařídit před odjezdem do zahraničí?
- Vědí, kolik stojí letenky a jak je objednat?

- Mají představu, kolik stojí život v zahraničí a jak by si sehnali práci a ubytování?
- Jaké pojištění by měli mít před odjezdem?
- Co vše je třeba znát praktického ohledně cestování a problémů, které mohou nastat?

Semináře zaměřené na vzdělávání a pracovní příležitosti proběhly v rámci projektu celkem dva. Pro zvýšení povědomí a znalosti v oblasti vzdělávání a pracovních příležitostí v zahraničí byla na jednotlivých seminářích s klienty řešena následující témata:

- Pracovní příležitosti na zahraničním trhu.
- Programy Erasmus, Erasmus+, Freemover.
- Co je potřeba zařídit před výjezdem do zahraničí.
- Financování, přípravy, pojištění.
- Zkušenosti z cest do Velké Británie, Nového Zélandu a Spojených států amerických (cestopisný seminář).
- Ochutnávka zahraničních specialit.
- Workcampy, Working Holiday, Work and Travel víza.
- Financování, přípravy.
- Projekty v Evropě i za oceánem.
- Zkušenosti z cest do Vietnamu, Keni, Rumunska, Tchaj-wanu a Nového Zélandu.

Mladí lidé z DD nemají vůbec žádné povědomí o pracovních příležitostech v zahraničí a ani o možnostech studia. Neznají postupy, jak si tyto nabídky zařídit a ani co vše před odjezdem udělat. Prostřednictvím seminářů získali informace o programech, se kterými mohou vycestovat.

První přednáška byla zaměřena na programy, které mohou využít studenti vysokých škol (Erasmus, Freemover) k vycestování do zahraničí. A Erasmus+, který mohou využít všichni bez ohledu na to, jestli studují nebo ne. Mladí lidé z DD o těchto možnostech financování cest do zahraničí nevěděli, až na jednu osobu z CS, která využila Erasmus+ a byla na měsíční stáži v Itálii. Na semináři tedy dostali informace o tom, co vše vám, jaký typ programu zafinancuje, jaká je spoluúčast či jak těžké je peníze získat.

Druhá přednáška byla už více praktická a pro účastníky velmi užitečná, protože informace hlavně z první části nevěděli. V první části se tedy dozvěděli, jak a kde si koupit nejlevnější letenku na internetu, jak ji zaplatit. Jak si sjednat pojištění – a že vůbec si mají sjednat pojištění! Co dělat, když vám někdo ukradne / ztratíte peněženku (zablokovat si karty, nahlásit ztrátu cestovního dokladu na ambasádu...) nebo mobilní telefon (zablokování si internetového bankovníctví, účtu na booking.com, změna hesla u facebooku a emailu...). Jak sehnat ubytování a práci v zahraničí. Jak nejlépe napsat CV. A čeho všeho se vyvarovat nebo naopak nebát při cestách – ať už pracovních nebo jen turistických. Lektorka uvedla své zkušenosti z nedávného pracovního pobytu v Londýně a upozornila na své chyby, které by již po své zkušenosti neudělala. Druhá část přednášky byla o programu WorkingHoliday na Nový Zéland a Work and Travel do USA. Do tématu víz do USA nahlédli jen okrajově a více se společně s lektorkou věnovali Working Holiday víza na Nový Zéland. Opět se dozvěděli, jak a kde víza získat, kolik stojí, kolik peněz potřebují s sebou do začátku a další praktické rady pro cesty na Nový Zéland. Poslední přednáškou byla přednáška o studijním pobytu na Tchaj-wanu, získání stipendií na univerzitě a financování měsíčního života tam.

Mladí lidé kladli během celého odpoledne dotazy a bylo vidět, že je témata zajímaví. Měli možnost ochutnat netradiční jídla a čaje, které jim lektorky připravily.

Semináře probíhaly dle harmonogramu projektu, ale byly také voleny a přizpůsobovány průběžně dle zjištěných znalostí, potřeb a časových možností mladých lidí z DD. Každý seminář byl dokumentován (zápis,

zpráva, prezenční listina, fotodokumentace). Každého semináře se účastnila také manažerka kanceláře MAS Hradecký venkov. V průběhu projektu se velmi osvědčila funkce dobrovolnic blízkých věkové kategorie cílové skupiny, které byly výborným komunikačním prostředníkem. Také se uskutečnily dvě cestovatelské přednášky podle požadavků cílové skupiny. Blízkost věkově srovnatelných vrstevnic vzbuzovala větší důvěru u CS, a i debaty v rámci seminářů dostávaly konkrétní rozměr, který CS více obohacoval.

Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a sebe rozvoje.

Z evaluačních podotázek vyplynulo, že si klienti DD ujasňují, co po opuštění DD opravdu chtějí, a to v mnoha oblastech samostatného života, které evaluační otázka řeší. Jednotlivé semináře daly spoustu odpovědí na otázky klientů DD, ze kterých vyplývá, že:

- klienti by DD rádi zůstali poblíž dětského domova, kde mají vazby na tety a ostatní kamarády
- rádi by si v této oblasti našli i práci a zůstali tu, aby se mohli stýkat s ostatními dětmi, které s nimi v DD vyrůstaly
- díky znalostem ze seminářů mají mladí lidé povědomí, že by v budoucnu mohla existovat možnost sociálních bytů a určitě by měli zájem takovou nabídku bydlení využít (mentor seznámil mladé lidi s nabídkou sociálních bytů)
- uvědomují si, že si musí bydlení řešit sami a vědí o možnostech řešení jako je dům na půl cesty, případně malé byty v Harmonii v HK
- získali mnoho praktických dovedností v přípravě jídla, které mohou použít po propuštění z DD
- získali pro sebe Kuchařku, dle které mohou samostatně vařit
- umí přemýšlet“ nad nákupem potravin
- nacvičili si samostatné spravování vlastních finančních prostředků, sestavování rozpočtu, tvorbu finanční rezervy apod.
- vytvořili si přehled v mnoha tématech finanční gramotnosti s přesahem do jejich budoucího života po opuštění DD a zapojení se do pracovního procesu a samostatného bydlení
- klienti jsou zorientováni v sociálním systému České republiky
- klienti znají podmínky podpory rodinám s dětmi a nároky na mateřskou a rodičovskou dovolenou, orientují se v oblasti zaměstnanosti, vědí o existenci minimální mzdy a termínu životního minima a výpočtu ze mzdy pro výměry dalších dávek
- klienti mají povědomí a znalosti v oblasti vzdělávání a pracovních příležitostí v zahraničí (např. Erasmus+, který mohou využít i oni)
- klienti získali znalosti o tom, jak cestovat a co je třeba zajistit – letenka, platby, pojištění
- klienti získali praktické informace, jak postupovat, když jim někdo ukradne či ztratí peněženku, mobilní telefon či cestovní doklady, informace o ubytování a práci v zahraničí.
- klienti získali znalosti v oblasti vzdělávání a pracovních příležitostí v zahraničí, a jak se na vzdělávací programy nejlépe připravit
- klienti mají povědomí o tom, co zařídit v souvislosti s cestováním, a jak řešit nenadálé situace.

Závěr, doporučení

Smyslem této klíčové aktivity bylo prostřednictvím vzdělávacích aktivit/seminářů připravit klienty DD na samostatný život a podpořit tak jejich integraci do života mimo ústavní prostředí. Pomocí rozpoznávání

různých životních situací a nácvičku jejich zvládnání se v nich učili jednat a rozhodovat se. Projekt měl být motivující pro klienty DD, aby znali praktické cesty, jak se uplatnit na trhu práce, jak a proč se dále vzdělávat, jak žít smysluplný život mimo ústavní péči, jak vědomě plánovat své reálné životní kroky. Cíl této aktivity byl splněn – klienti získali potřebné znalosti a dovednosti a nyní je již na nich, jak je uplatní v pracovním a osobním životě.

5.2. KA - Vzdělávací a prožitkový pobyt zaměřený na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí

Tato KA byla zaměřena na dva 14 ti denní vzdělávací a prožitkové pobyty zaměřené na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí, na praktické finanční, vztahové, mezilidské a komunikační dovednosti. Součástí pobytů bylo i předání zkušeností v oblasti trhu práce, bydlení a sebepoznání. Cílem KA bylo to, aby děti z DD znaly odpovědi na následující otázky:

- Znájí děti náklady na domácnost, které rodina musí měsíčně zaplatit, aby měla kde bydlet a co jíst? Umí odhadnout, jaké částky by to mohly být?
- Mají představu, kolik běžně vydělávají dospělé osoby a které profese mají nejvyšší platy?
- Rozlišují mezi čistou a hrubou mzdou? A jaké odvody jsou povinné?
- Znájí svá práva jako spotřebitele a vědí jak např. reklamovat či vrátit zboží?
- Znájí rizika nakupování zboží na internetu?
- Znájí postupy, jak se zakládá běžný účet v bance, jak se používá internetové bankovníctví a umí zadávat jednorázové platby a trvalé příkazy?
- Uvědomují si rizika půjček a zadlužení se?
- Mají základní povědomí o nutnosti číst smlouvy o úvěru a schopnosti splacení dluhu? Znájí termíny jako exekuce a osobní bankrot?

I. Vzdělávací a prožitkový pobyt

35 dětí v termínu 15. 7. - 28. 7. 2018 se zúčastnilo vzdělávacího programu se zaměřením na finanční gramotnost pro vstup do života dětí z Dětského domova Nechanic. Konal se v Trhové Kamenici. Děti se zúčastnily nejenom přednášek, diskuzí a programů na téma finanční gramotnosti, pracovních smluv, dohod, ale z důvodu časových možností byly také seznámeny o návykových a psychotropních látkách a o jejich nebezpečí. Jednotlivé semináře byly uskutečněny a upraveny věkovým potřebám dětí. Semináře probíhaly každý pracovní den, a to od 16. 7 - 20. 7. 2018 a v dalším týdnu ve dnech 23. 7. - 27. 7. 2018 v dopoledních hodinách. V průběhu letního tábora si děti zopakovaly nejenom finanční příjmy, daně, odvody, druhy smluv, ale také si vyzkoušely napsat životopis, žádost o pracovní místo a vyzkoušely si pracovní pohovor s budoucím zaměstnavatelem. Vysvětlili jsme jednotlivé druhy účtů od běžných s různým úrokem, až po spořicí účty s jiným úrokem. Druhy hypoték, výhodnost stavebního spoření a okrajově investiční fondy. Dále jsme děti seznámili s dalšími druhy finančních produktů jako například s druhy dohod a jejich odvody. Druhy pracovních smluv (na dobu určitou a dobu neurčitou). Dále se děti seznámily s druhy půjček, RPSN, úrokovými procenty a případnými postihy. Dětem bylo vysvětleno nebezpečí si půjčovat finanční prostředky od nebankovních společností s rizikem vymáhání dluhů. Děti při jednotlivých programech spolupracovaly a projevovaly zájem se dozvědět něco nového. Navíc bylo téma omamné a psychotropní látky.

Po dobu letního pobytu bylo provedeno celkem deset besed a jsme přesvědčeni, že to mělo velký význam v přínosu nových důležitých informací pro samostatný život dětí po odchodu z dětského domova. Děti se dokážou zorientovat v dané problematice a zdůvodnit si výhodnost jednotlivých půjček, smluv a odvodů. Určitě podstatná část dětí si mnoho zapamatovala a využije to po odchodu z dětského domova. Děti na letním táboře nejenom získaly cenné vědomosti, ale také dokázaly vhodným způsobem relaxovat a daná témata si zažít.

II. Vzdělávací a prožitkový pobyt

Letního tábora v Trhové Kamenici se zúčastnilo celkem 30 dětí v termínu 14. 7. až 27. 7. 2019. Tábor byl uskutečněn ve stylu „Olympiáda“ se zaměřením na „Hry o trůny“ a finanční gramotnost pro vstup do života dětí z Dětského domova Nechanice. Děti byly rozděleny do čtyř oddílů, kde plnily jednotlivé úkoly. Po celou dobu tábora hospodařily s táborovými penězi. Na závěr tábora si táborové peníze vyměnily za sladkosti a mlsky. V jednotlivých dnech byl program přizpůsoben dětem na základě věku a mentálních schopností. Po celou dobu tábora bylo opakování finanční gramotnosti z průběhu roku. Děti se zúčastnily nejenom přednášek, diskuzí a programů na téma finanční gramotnosti, pracovních smluv, dohod, ale z důvodu časových možností byly také obeznámeny s problematikou návykových a psychotropních látek a s jejich nebezpečím.

Jednotlivé semináře byly uskutečněny a upraveny věkovým potřebám dětí. Semináře proběhly každý pracovní den a to od 15.7 do 19. 7. 2018 a v dalším týdnu ve dnech 22.7. až 26.7.2019 v dopoledních hodinách. V průběhu letního tábora si děti zopakovaly nejenom finanční příjmy z různých zdrojů, zejména z brigád, dohod, pracovního poměru, ale také darů. Dětem byly opakovaně vysvětleny daně z příjmů a zejména jejich význam do státního rozpočtu. Děti vyjmenovaly druhy smluv (na dobu určitou, neurčitou) a popsaly jejich rozdíly a výhody a nevýhody. Starší děti si samostatně napsaly strukturovaný životopis pro budoucího zaměstnavatele. Po odevzdání jim byly vysvětleny některé úkony, proč je tam psát, či nepsat. Dále si děti napsaly žádost o konkrétní pracovní místo. Opět jim bylo vysvětleno, co ještě v žádosti chybí, a že žádost a životopis je velice důležitý z pohledu budoucího zaměstnavatele. Kdo z dětí projevil zájem, mohl prezentovat veřejně pracovní pohovor s budoucím zaměstnavatelem. Vysvětlili jsme jednotlivé druhy účtů od běžných s různým úrokem, až po spořicí účty s jiným úrokem. Dále bylo dětem vysvětlen rozdíl mezi jednotlivými bankami a spořitelny v jejich službách a poplatcích za vedení účtu, výběru financí a podobně. Děti si zopakovaly druhy hypoték, výhodnost stavebního spoření a okrajově investiční fondy. Dále jsme děti seznámily s dalšími druhy finančních produktů jako například s druhy dohod a jejich odvody. Druhy pracovních smluv (na dobu určitou a dobu neurčitou). Dále se děti seznámily s druhy půjček, RPSN, úrokovými procenty a případnými postihy. Dětem bylo vysvětleno nebezpečí si půjčovat finanční prostředky od nebankovních společností s rizikem vymáhání dluhů. Děti při jednotlivých programech spolupracovaly a projevovaly zájem se dozvědět něco nového.

Po dobu letního pobytu bylo provedeno celkem dvanáct besed s dětmi a jsme přesvědčeni, že to mělo velký význam v přínosu nových důležitých informací pro samostatný život dětí po odchodu z dětského domova. Děti se dokážou zorientovat v dané problematice a zdůvodnit si výhodnost jednotlivých půjček, smluv a odvodů. Určitě podstatná část dětí si něco zapamatovala a využije to po odchodu z dětského domova. Opakování je matka moudrosti, a proto je nutné dětem z dětského domova neustále opakovat tyto věci. Děti na letním táboře nejenom získaly cenné vědomosti, ale také dokázaly vhodným způsobem relaxovat a daná témata si zažít.

Závěr, doporučení

Témata na těchto pobytech se opakují a děti si každoročně zažívají a prohlubují své znalosti a dovednosti, které jim v budoucnu po odchodu z dětského domova pomohou ke správným rozhodnutím a vyhnout se velkým rizikům a problémům v samostatném životě. Takový to typ pobytů, které se uskuteční v jiném prostředí a umožní dětem si prakticky vyzkoušet a procvičit nové dovednosti je velmi přínosný pro další rozvoj dětí, k jejich samostatnosti.

5.3. KA - Mentoringové programy

Mentoringové programy byly určeny zejména pro děti studující na středních školách a odborných učilištích. Několik dětí z CS ukončilo během projektu studium a potýká se tedy se svou zaměstnatelností, a proto se intenzivně připravovaly na vstup do zaměstnání mentoringovými programy u 8 mentorů. V rámci mentoringových programů docházelo k propojení mezi cílovou skupinou a možnými budoucími zaměstnavateli v rámci MAS Hradecký venkov.

Mentoring byl založen na setkání přímo na pracovištích u relevantních zaměstnavatelů:

- 25. 9. 2018 proběhlo úvodní setkání mentorů v dětském domově.
- 27. 9. 2018 – I. a II. stáž proběhla v souvislosti s přípravou a průběhem akce Kronika včera a dnes. Pracovní stáž spočívala v zapojení cílové skupiny do přípravy akce pro veřejnost, základní školu Nechanice, kronikáře, knihovníky a starosty obcí. CS se zapojila do přípravy pozvánky, komunikace s obcemi a neziskovým sektorem (zapůjčení výstavních materiálů a kronik), návrhy výstavní expozice mikroregionů a obcí, divadelních spolků, spolkové kroniky, knihy autorů z regionu.
- 20. 10. 2018 – III. stáž probíhala v Národním památkovém ústavu v Pardubicích. V souvislosti s Mezinárodním dnem archeologie. CS měla na starost přípravu a realizaci akce pro širokou veřejnost.
- 1.10. - 1. 11. 2018 – IV. stáž – CS byla zapojena do přípravy akce pro děti a širokou veřejnost. Akce se konala 1. 11. v Nechanicích, předcházela ji však příprava, do které se mimo dětí z CS ve věku 15–26 let, zapojily i menší děti z DD.
- 27. 10. 2018 – V. stáž probíhala v Zemědělské akciové společnosti Mžany a na Obecním úřadě v Mžanech. Účastníci byli seznámeni s organizací a chodem zemědělského podniku. Ředitel společnosti jim vysvětlil podmínky přijímacího řízení, pracovní smlouvu, náplň práce a jejich případné uplatnění v družstvu. Následně se podívali do OÚ ve Mžanech a byli seznámeni s jeho chodem.
- 22. 10. 2018 – VI. stáž byla na OÚ Mokrovousy. Paní starostka CS ukázala chod a fungování uřadu. Účetní CS představila účetní program, ekonomiku, poplatky a fakturaci. CS si vyzkoušela administrativní práci na OÚ Mokrovousy.
- 24. 11. 2018 – VII. stáž probíhala v Penzionu na Faře a na OÚ Dubenec, kde si CS vyzkoušela různé praktické aktivity. Součástí programu byla prohlídka obce.
- leden - červen 2019 – stáže a mentoringový program v Obci Hněvčevěs probíhající k sérii seminářů. Samostatné bydlení - kdy se CS učila prakticky sestavit rodinný rozpočet, nakoupit potraviny vzhledem ke kvalitě a ceně. Získali praktické rady a tipy do života po propuštění z dětského domova. Mentorka – starostka obce seznamovala CS s komunitním životem v obci, jaké pracovní možnosti a příležitosti jsou v malé obci a seznámila je s připravovanými aktivitami Komunitního centra. Mentorka byla i prostředníkem mezi CS a místní komunitou obyvatel, kdy zjišťovala potřeby CS u dětí

aktuálně opouštějící dětský domov a pomáhala uspořádat sbírku věcí, které potřebují při samostatném bydlení (mikrovllnná trouba, peřiny, povlečení, nádobí a další dle potřeb CS).

Každému zástupci cílové skupiny byl připraven mentoring na míru a skládal se z exkurze na pracovišti, možnosti stáže a individuálního poradenství. Mentoring v oblasti možného budoucího zaměstnání byl doplněn o exkurze se zainteresovanými starosty ve vybraných obcích. Zástupcům cílové skupiny bylo ukázáno fungování obce a nabízena možná pomoc, například ve formě nabídky sociálního bydlení a různých volnočasových aktivit (aktivity dobrovolných hasičů, Sokola, myslivců apod.), aby se mohli lépe integrovat do tamní komunity. Celkem bylo do mentoringových programů zapojeno 8 osob.

Projekt naplňoval tuto KA následujícími činnostmi a výsledky:

Na začátku projektu došlo k vyhledávání a oslovování firem s cílem zapojit se do projektu. Zástupcům firem byl představen projekt, cíle, výhody a role, seznámeni byli s principy práce při výkonu povolání s mladými lidmi z DD. Zároveň nastavení komunikace mezi jednotlivými aktéry. Na základě této schůzky poté firma ustanovila mentora. Výběr firem a mentora byl důležitým pilířem této KA. Apelováno bylo na to, aby byli z regionu, kde sídlí dětský domov, a to proto, aby se v případě, že v dané firmě zůstanou, dětem zachovaly sociální vazby, které si za dobu pobytu v DD vytvořily (s dětmi i svými vychovateli). Tento krok se vydařil. Všichni mentoři jsou z území MAS Hradecký venkov (Penzion na Faře Dubenec, Obecní úřad Mokrovousy, Mikroregion Nechanicko, Obecní úřad Mžany, Obecní úřad Dubenec, Zemědělská Akciová Společnost Mžany, a.s. a Obecní úřad Hněvčeves).

Tato KA byla zaměřena v návaznosti na KA vzdělávací aktivity, poskytnout mladým lidem příležitost rozvíjet se ve spolupráci s mentorem ve vybraných firmách možného budoucího pracovního působení.

Cílem evaluačního zjišťování v této KA bylo nalézt odpovědi na následující otázky:

- Co CS chybí/chybělo v rámci aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností?
- Které mentoringové programy byly realizovány a u jakých subjektů?
- Jak bylo hodnoceno fungování a účinnost mentoringových programů v regionu, obcích, ve kterých byly realizovány?
- Jak se staví mentoři k realizování stáží na jejich pracovišti?
- Byly naplněny potřeby cílové skupiny, a to zejména v získání pracovních návyků, podpořením zaměstnatelnosti těchto mladých lidí?
- Jakou roli hráli mentoři při realizaci programů a procesu pracovního začleňování CS?
- Jakým způsobem se k nabídce mentoringových programů staví samotní klienti z CS?
- Prokázalo se, že si CS vyzkoušela pracovní režim, a že zná realitu, že o zaměstnání smýšlí reálně.

Výběr dětí do mentoringových programů:

Mentoringových programů se účastnili mladí lidé ve věku od 16 do 26 let, kteří studují na středních školách a odborných učilištích v oborech kuchař, číšník, obráběč zemědělských strojů, zahradník a v ekonomické oblasti. Základní výběr mladých lidí z CS, kteří měli absolvovat exkurze a stáže, prováděl ředitel DD ve spolupráci s koordinátorem CS. Koordinátor CS provedl úvodní pohovor s vytipovanými uchazeči o zapojení do programu, při kterém zjistil jejich zájem, osobnostní předpoklady, schopnosti klienta, představy a motivaci ke vstupu a k zapojení se na trh práce. Ověřil možnosti zapojení mladého člověka z DD z hlediska dojíždění, délky exkurze a stáže, druhu práce, oblasti vzdělávání a budoucího profesního zaměření. Díky programům mají děti i představu, jaké jsou možnosti na území MAS Hradecký venkov, a jaké organizace mohou oslovit v případě hledání zaměstnání. Výhodou účasti v projektu je, že při pozdějším setkání s men-

torem mohou říci, že se účastnili aktivit projektu a získají nějakou výhodu.

Mentori na svých pracovištích poskytovali stáže, praktický výcvik, exkurze a poradenství dopoledne nebo o víkendu. Celkem u osmi mentorů proběhlo osm stáží. Děti se seznamovaly s komunitním životem a pracovními příležitostmi v obci, s pracovními návyky, chodem pracoviště a firemní kulturou. Měly tak možnost si sami prakticky zkusit vědomosti nabyté vzdělávacími programy a navázat osobní kontakt s případnými budoucími zaměstnavateli v regionu. Důraz byl kladen na individuální práci s ohledem na potřeby dětí.

Někteří klienti DD měli předchozí zkušenost z brigád, ale ty jsou zaměřené úzce na oblast, kterou dítě vykonává. Zatímco mentoringové programy měly přidanou hodnotu jednak v souvislostech, které jim mentor předával (vedle seznámení s typem práce a pracovní náplní také pracovním prostředím a firemní kulturou), tak v exkurzích v obcích a poradenstvím, které byly součástí těchto programů. Pracovní stáže byly realizovány bez problémů.

Stáž v Mikroregionu Nechanicko, jejíž součástí byla účast na akci Kronika včera a dnes spočívala v zapojení cílové skupiny do přípravy akce pro širokou laickou i odbornou veřejnost z území MAS Hradecký venkov. Cílová skupina se zapojila do přípravy pozvánky, komunikace s obcemi a neziskovým sektorem, návrhů výstavní expozice mikroregionů a obcí, divadelních spolků, spolkové kroniky, knihy autorů z regionu. Cílem zapojení mladých lidí byla ukázka přípravy akce nadregionálního významu, fungování a spolupráce místní komunity. Účastníci z cílové skupiny se zorientovali v základních oblastech od přípravy grafiky, přes jednání se starosty, rezervace místa, objednání občerstvení apod. Zapojili se do instalace středověké písářské dílny, instalace pohlednic, fotografií, znaky obcí spolu s historickými znaky, přípravy odborného semináře pro kronikáře a přípravy galavečera.

Mentori se vyjádřili, že i pro ně samotné byly mentoringové programy zajímavou zkušeností, se kterou se mnozí nesetkali. Mentori vynaložili úsilí při přípravě mentoringového programu tak, aby byl přímo na míru potřebám, možnostem a schopnostem daného dítěte. Mnozí hodnotili pozitivně pečlivou a snaživou pomoc stážisty. Pozitivně lze hodnotit samotné určení mentorů klientům DD. Dle jejich studovaného oboru jim byli v regionu osloveni mentori, kde by si studovaný obor ideálně zkusili a zjistili, co obnáší práce přímo v jejich oboru. Například mezi dětmi byli tři chlapci, kteří se učí zemědělským opravářem, takže jim byla domluvena stáž v zemědělském podniku ZAS. Jedna dívka studující ekonomickou školu navštěvovala úřady, 3 číšnice a servírky našly stáž v tomto oboru. Nejde tedy jen o stáž ve studovaném oboru, ale také v navázání kontaktů s potenciálními zaměstnavateli přímo v místě bydliště (DD). Mentor byl klíčovou osobou s CS během mentoringových programů. Jeho úkolem bylo zejména přinášet odborné znalosti do výcviku klientů v procesech podniku, pravidelně se s účastníky setkávat a komunikovat s dalšími členy týmu. Dále bylo jejich posláním vést a motivovat mladé lidi k výkonnosti a vzdělávání, řešit krizové situace, které mohou nastat při výkonu pracovní stáže, resp. budoucího zaměstnání. Seznamovali klienty DD s pracovním a organizačním řádem, etickými principy a pravidly vnitřní komunikace, s průběhem zaměstnání a pracovní náplní.

Závěr, doporučení

Klienti DD hodnotili mentoringové programy pozitivně. Oceňovali zejména osobní přístup ke každému z nich i péči, která se jim na stážích dostávala. Mnozí se dostali k informacím a zkušenostem, které by na brigádách a praxích nezískali. Někteří z nich se pro práci, kterou si zkusili nadchli a jsou i nadále v kontaktu se svými mentory. Až budoucnost ukáže, zda budou usilovat o pracovní místo přímo u svých mentorů. Klienti DD, kteří ukončují svá studia na středních školách, se zabývají otázkami svého budoucího pracovního pů-

sobení. Mentoringové programy jim umožnily nahlédnout do běžného pracovního režimu a poznat realitu zaměstnání dnešní doby. Stáže je mohly pozitivně, ale i negativně motivovat ohledně svých snah o hledání svého ideálního pracovního místa. Někteří by rádi navázali na mentoringový program i dalšími brigádami nebo i stabilním pracovním místem. Cílem této aktivity bylo zvýšení šancí dětí z DD obstat na trhu práce, uplatnit se v samostatném životě na trhu práce a předcházet tak rizikovým projevům chování. Klienti DD se mnohem efektivněji zařadí do běžného života, mohli získat sebedůvěru, že něco umí, že mají „zažité“ běžné pracovní návyky, a že si také mohou vydělat peníze. Během exkurzí a stáží bylo s cílovou skupinou konzultováno, jakou mají představu o bydlení a zda s nimi někdo o jejich bydlení po propuštění z dětského domova mluví. Shodují se, že toto téma s tetami řeší, ale nic konkrétního vlastně nevědí a neví, jaké mají možnosti po opuštění dětského domova. Některé z nich mají možnost vrátit se domů ke své biologické rodině do podmínek, které nejsou úplně vyhovující. Někteří razantně odmítají, že by se domů k rodině vrátili a nemají nikoho, kdo by jim bydlení poskytl. Někteří mluví i o tom, že se domů vrátí. Uvědomují si, že si musí toto řešit sami a vědí o možnostech řešení jako je dům na půl cesty případně malé byty v Harmonii v HK. Dle rozhovoru s nimi vyplývá, že by rádi zůstali poblíž dětského domova, kde mají vazby na tety a ostatní kamarády. Rádi by si v této oblasti našli i práci a zůstali tu, aby se mohli stýkat s ostatními dětmi, které s nimi v DD vyrůstaly.

V průběhu realizace projektu žádný klient neukončil svá studia pro přípravu na své budoucí povolání. Absolventům stáží, ale i ostatním klientům z dětského domova byla nabídnuta ze strany zapojených zaměstnavatelů možnost další spolupráce formou brigád a praxí v průběhu jejich dalšího studia a po jeho ukončení i možnost trvalého pracovního místa. Dopady této aktivity lze hodnotit velmi subjektivně, a to až za několik let po opuštění dětského domova a osamostatnění se.

5.4. KA - Zpracování evaluace

V průběhu celé realizace projektu probíhalo kvalitní evaluační šetření pro případné další pokračování projektu a zároveň formou průběžných evaluačních šetření a jejich vyhodnocování byla zajišťována nezbytná kvalita klíčových aktivit pro cílovou skupinu. Výstupem této klíčové aktivity je vytvoření jednoho evaluačního dokumentu, jehož součástí je metodická příručka. Evaluační zpráva je zaměřena na zhodnocení průběhu realizace projektu, úspěšnost práce s CS a tvorbu metodického materiálu. Podrobně se cílům evaluačního dokumentu věnuje kapitola 1. V této kapitole bude cílem zhodnotit průběh evaluačního šetření v průběhu celé realizace projektu. Proces evaluace je průběžný a je nedílnou součástí projektu v celém jeho trvání. Ve fázi přípravy projektu (přelom 2018/2019) byla naplánovaná v rámci KA evaluace (a monitoring) jako aktivity srovnatelná se všemi třemi ostatními.

Ve fázi zahájení realizace projektu (jaro 2018) byly definovány cíle evaluace, základní obsah evaluační zprávy, evaluační otázky, podklady a vzory dotazníků, metody pro zpracování evaluační zprávy a nastaven systém shromažďování dat a vstupů pro provádění evaluace. V celém průběhu projektu probíhalo evaluační šetření a zpracovávání dat. Ve fázi ukončování projektu (červenec–srpen 2019) byla vzniklá data a výstupy podkladem pro tvorbu závěrečné evaluační zprávy, která se zaměřila na zhodnocení průběhu realizace projektu, úspěšnost práce s CS a tvorbu metodického materiálu. Vyhodnocení evaluačních otázek umožnilo MAS formulovat dlouhodobou vizi její práce. Evaluační dokument je zpracováván průběžně a byl diskutován s orgány MAS Hradecký venkov. Součástí evaluační zprávy jsou příručky pro cílovou skupinu i pro

účely metodické podpory projektu, tedy pro mentory i odborného pracovníka pro práci s CS. Jsou jimi:

- Manuál k mentoringovým programům – definoval pilíře a cíle mentoringových programů, způsob zapojení mentora a odborného pracovníka, organizace exkurze, metody a způsob zapojení CS, role aktérů (mentorů, odborného garanta, koordinátora pro CS). Tento manuál odborným způsobem ukotvil cíle a postupy, které jsou žádoucí pro práci s CS. Manuál definoval kompetence pracovníků s CS a role v jednotlivých fázích projektu.
- Příručka pro zástupce obcí, zaměstnavatele, firmy, podniky - měla pomoci rozvíjet se v sociálních a pracovních dovednostech prostřednictvím exkurzí v obcích MAS Hradecký venkov a pracovních stáží pod dohledem mentora ve vybraných firmách, místem možného budoucího pracovního působení po dosažení zletilosti nebo po přípravě na budoucí povolání na středních školách a odborných učilištích směřující k odchodu z dětského domova.

Příručka pro klienty DD, která jim je již nyní k dispozici obsahuje základní informace o následujících tématech. Jak si najít zaměstnání či brigádu? Jak se evidovat na úřadu práce? Na jaké dávky mají nárok rodiny s dětmi? Jak postupovat v případě nemoci? Ochrana spotřebitele. Pojištění. Jak si poradit s dluhy a nenaletět?

Nad rámec projektu a plánovaných aktivit vznikla Kuchařka pro klienty DD, která vzešla z potřeb CS a zpracovaná v rámci seminářů zaměřených na samostatné bydlení a stravování.

V rámci KA 3 byli podkladem k evaluaci:

- záznam od odborného garanta projektu (zhodnocení celého pobytu)
- evaluační rozhovor s lektorkou aktivit na vzdělávacím pobytu
- skupinové rozhovory s dětmi na vzdělávacím pobytu.

Závěr, doporučení

Evaluace jednotlivých KA: V rámci KA 1 byly podkladem k evaluaci:

- anonymní dotazníky a osobní rozhovory s účastníky aktivit
- skupinové rozhovory s účastníky aktivit
- zpětná vazba lektorů aktivit
- zpětná vazba a osobní rozhovory s mentory
- záznamy odborné pracovnice s CS z diskuzí s CS a z pravidelné činnosti s nimi, na jejichž základě formulovala odpovědi na evaluační podotázky.

Evaluace se zaměřila na přínosy jednotlivých dílčích aktivit pro účastníky. Děti a mládež mohly během projektu vyjádřit svůj vlastní názor, upozornit na nedostatky a své potřeby a tím pádem bylo možné dílčí aktivity zlepšovat a nastavovat jejich obsah dle skutečných potřeb CS. Evaluace se zaměřila jak na hodnocení přínosů dané aktivity od dětí a mládeže, tak na hodnocení od mentorů a lektorů, odborného garanta a odborné pracovnice pro CS.

6. Do jaké míry obsahují aktivity právě takové činnosti, o které je ze strany cílové skupiny zájem?

Hlavním cílem této evaluační otázky je ověřit si, zda je v území potenciál realizovat projekt v navržených aktivitách. V předchozích otázkách šlo o to ověřit, že aktivity reagují na zmapované problémy v území. Smyslem této evaluační otázky je potvrdit/vyvrátit, že jsou v území MAS opravdu cílové skupiny připraveny (klienti DD, zaměstnavatelé, obce apod.), tj. aby skutečně svou aktivitou přispěly k řešení identifikovaných problémů).

Do jaké míry dokáže MAS pro každou aktivitu projektu identifikovat potenciální cílovou skupinu?

Evaluační otázka zjišťuje, že v území je reálný potenciál realizovat projekt v navržených aktivitách cílovou skupinou tak, aby skutečně došlo k řešení problémů v území MAS Hradecký venkov. Cílovými skupinami projektu jsou primárně klienti DD v Nechanicích, sekundárně i další skupiny, které jsou zásadními prostředníky při působení na primární cílovou skupinu, tedy klienty DD (viz dále).

Projekt O krok napřed je ideální ukázkou místního rozvoje tvořeného zesponu, tedy dle zjištěných potřeb z analýz v celém území, ze které vzešly nenaplněné potřeby identifikované cílové skupiny.

Primární cílovou skupinou KA1, KA2 a KA3 jsou klienti DD v Nechanicích (mladiství ve věku od 15–26 let). Projekt O krok napřed byl tedy od začátku připravován a následně i realizován s cílem podporovat primární cílovou skupinu klientů DD, což se po celou dobu realizace i dařilo a byla tak skutečně přispíváno k řešení problému v území MAS:

- zahájit v území systematickou sociální práci se sociálně ohroženými skupinami,
- rozvoj sociálních služeb (začleňování znevýhodněných dětí do života atd.).

Základní výběr mladých lidí z CS prováděl ředitel dětského domova ve spolupráci s odborným pracovníkem pro CS. Ředitel DD připravil seznam potenciálních účastníků, kteří by absolvovali exkurze v obcích a pracovní stáže v zapojených podnicích.

Odborný pracovník pro CS provedl úvodní pohovor s vytipovanými uchazeči o zapojení do KA – mentoringové programy, při kterém zjistil jejich zájem, osobnostní předpoklady, schopnosti klienta, představy a motivaci ke vstupu a zapojení se na trh práce. Ověřil možnosti zapojení mladého člověka z DD z hlediska dojíždění, délky exkurze a stáže, druhu práce, oblasti vzdělávání a budoucího profesního zaměření.

Sekundární cílovou skupinou byli potenciální zaměstnavatelé (obce, firmy), vytipovaní starostové obcí MAS Hradecký venkov, obce nabízející sociální bydlení, další potenciální pronajímatelé bytů pro CS, lektori seminářů/exkurzí, odborný pracovník projektu pracující s CS, odborný garant projektu, mentoři apod. Již během přípravy projektu pracovníci MAS oslovili a komunikovali s některými sekundárními CS, aby byly naplněny potřeby cílové skupiny i identifikované problémy území MAS. V následujícím textu jsou jednotlivé sekundární CS podtrženy a popsány souvislosti v projektu.

V úvodu projektu Odborný pracovník pro CS vyhledával a oslovoval potenciální zaměstnavatele firem, podniků v regionu MAS Hradecký venkov s cílem zapojit je do projektu. Prvotním krokem bylo představit zástupcům

obcí (starostům), zaměstnavatelům a zástupcům jednotlivých firem na skupinovém setkání záměr projektu, jeho cíle, výhody, role jednotlivých členů (cílová skupina, mentor, garant), seznámit je s principy práce při výkonu povolání s mladými lidmi z dětského domova, nastavit komunikaci mezi jednotlivými aktéry. Na základě těchto informací se podnik či firma mohla rozhodnout zapojit se do KA a ustanovit styčnou osobu – mentora.

Ve druhém kroku uspořádal odborný pracovník CS ve spolupráci s odborným garantem (ředitelem DD), se zástupci obcí a zaměstnavateli exkurze do jednotlivých obcí a pracovní stáže do podniků a firem v MAS Hradecký venkov. Mladí lidé z DD byli seznámeni s místem možného budoucího bydlení, vybaveností a komunitním životem v obci, s pracovištěm a možnostmi pracovního uplatnění, nabídkami vyplývající z činnosti podniku a firmy. Vzhledem k tomu, že řada mladých lidí zapojených do projektu se připravuje na výkon povolání na středních školách, učilištích mimo místo dětského domova, a tudíž pobývají přes týden na internátech škol, byly exkurze a pracovní stáže realizovány v době víkendů (dopoledních nebo odpoledních hodinách), prázdnin v dané firmě či podniku – to s sebou však neslo obtíže s dopravou klientů a zapojení ředitele DD i mimo pracovní dobu. Exkurze a stáže umožnily dětem z DD náhled do daného území, představení nových příležitostí v oblasti bydlení, zaměstnání a zapojení se do komunitního života obce.

Stáže probíhaly pod vedením mentorů. Role odborného pracovníka s CS, odborného garanta (ředitele DD) a mentorů byly stanoveny v Manuálu k mentoringovým programům.

Co se týče bydlení primární CS, několik obcí zvažovalo rekonstrukci svých prostor na sociální byty např. pro klienty DD, kteří o to mají zájem. Z důvodu změny dotačních podmínek z tohoto záměru prozatím ustoupily, ale podporují klienty, kteří začínají bydlet ve svém novém bytě alespoň materiálně. Obce tedy jsou připraveny řešit problémy v území s nedostatkem sociálních bytů, ale stále hledají pro tyto záměry zdroje financování. V Harmonii v krajském městě Hradec Králové se nacházejí malé byty a klienti vědí také o nabídce bydlení domů na půli cesty. Vzdálenost od DD Nechanice je v tomto případě ovšem již větší a dle vyjádření klientů vyplývá, že by rádi zůstali poblíž dětského domova, kde mají vazby na tety a ostatní kamarády. Rádi by si v této oblasti našli i práci a zůstali tu, aby se mohli stýkat s ostatními dětmi, které s nimi v DD vyrůstaly. Lektoři ve vzdělávacích aktivitách připravovali klienty DD na samostatný život mimo ústavní prostředí.

Z předchozích informací je zřejmé, že v území MAS Hradecký venkov byl reálný potenciál realizovat projekt v aktivitách KA1, KA2 a KA3 a bylo potvrzeno, že správně identifikované cílové skupiny byly svou aktivitou plně nápomocné k řešení problémů v území.

Do jaké míry je v jednotlivých aktivitách zaznamenán dlouhodobý nedostatek poptávky/nabídky?

Cílem této evaluační otázky bylo identifikovat, o které aktivity (činnosti)(ne)má CS dlouhodobě zájem a zaměřit se na hledání příčin této skutečnosti.

Nabídka aktivit projektu, resp. podpora přípravy dětí na odchod z DD a následná podpora, není v ČR dostatečně legislativně vyřešena. Příprava dětí z DD na samostatný život je sice řešena ve Standardech¹ vydaných v roce 2015, ale ani Standardy nespecifikují konkrétní výchovné metody a postupy. Míra pomoci dítěti je závislá na možnostech a filozofii jednotlivých zařízení a pracovníků v nich. Odborníci definují jako nejproblematictější sociální nepřipravenost (obtíže s hledáním a udržením práce, nesamostatnost při řešení životních situací), ekonomickou nesamostatnost (hledání bydlení a možnosti bydlení zaplatit) a absenci emocionální podpory (zároveň po odchodu nemá dítě ochranu před biologickou rodinou).

Období dospívání není náhlým a přesně odděleným úsekem života, ale je velmi intenzivní. Dospívající se musí zařadit do společnosti a světa práce. Pro děti z DD je toto období jedním z nejnáročnějších. Musí se

stát nezávislymi po všech stránkách včetně ekonomické. Jejich osamostatnění nastává v porovnání s dětmi opouštějícími rodinu odlišně. Klíčový rozdíl spočívá ve strategii plánování odchodu a přípravy na něj. Na rozdíl od DD probíhá v rodině příprava na samostatný život průběžně a neorganizovaně. Proto je poptávka po aktivitách projektu dána samotnou povahou organizace v DD, kdy klienti potřebují praktickou zkušeností tyto návyky zažít, poznat a „dostat pod kůži“. Nejde pouze o strategii plánování odchodu, ale také o získávání pracovních návyků, orientace v sociálním systému a finanční gramotnosti. Toto všechno jako ucelený balíček nabízí projekt O krok napřed ve všech aktivitách projektu:

KA 1 Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a sebe rozvoje

KA 2 Mentoringové programy

KA3 Vzdělávací a prožitkový pobyt zaměřený na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí

Zájem o nabízené aktivity byl stejný, nelze říci, že by o některé KA byl větší zájem než o jiné. Mladí lidé z DD se účastnili aktivit se zájmem. I z toho důvodu, že nemuseli být jen v DD, ale někde se podívali, něco si prakticky vyzkoušeli a něco nového se dozvěděli.

Nutno ovšem podotknout, že nabízené aktivity mohou mít úspěch u cílové skupiny pouze v případě, že sami klienti o ně projeví zájem. Velmi tedy záleželo na způsobu komunikace s CS, na vztazích, které s nimi pracovníci projektu navázali apod. Jako klíčová se zde ukázala pracovní pozice Odborného pracovníka pro CS.

Dle posudku Odborné pracovnice s CS, která s klienty nejvíce pracovala, citace: „Během rozhovorů s dětmi je patrné, že dětský domov, potažmo tety vychovatelky, děti připravují na život po propuštění z dětského domova. Tím, že mladí lidé mohou být v DD po dobu studia a po získání výučního listu, nastupují na nástavbové studium k získání maturity, se často změní doba opuštění DD dle situace. Na seminářích děti povědomí o podstatných informacích měly, ale konkrétní zkušenost, že by si samy něco zařídily či objednaly, již nemají. O víkendu např. vaří a musí si napsat seznam s nákupem potravin, ale potraviny si již samy nemohou koupit. Přes týden mají stravování zajištěno a na víkendy se střídají, takže systematicky nejsou vedeny, aby si samy zajišťovali stravování. Dále vědí, že musí každý měsíc hradit např. topení, elektřinu, poplatek za TV, ale již samy nikdy nic takového nezařizovaly a nevědí, jak by měly postupovat a jaké formuláře mít s sebou. Z toho důvodu je třeba zaměřit se na získání a procvičení základních dovedností a zkušeností. Např. navštívit konkrétního dodavatele, který společně projde potřebné dokumenty a vysvětlí, co by potřebovaly.“

„Jako komplikované vnímáme dopravu ze strany pana ředitele. Bylo náročné domlouvat termíny s mentory, lektory a na poslední chvíli zjistit, že termín nevyhovuje panu řediteli, který nemůže děti přivést. Nebo naopak seminář či stáž skončily dříve a děti pak čekaly na odvoz do DD. Tím, že se většina aktivit pro děti koná o víkendech, a zároveň je třeba respektovat právo na volno pana ředitele a dbát na prevenci vyhoření, je doporučení zajistit dopravu třetí osobou, která nebude zaměstnancem DD a také např. pořízení vlastního vozidla k projektu O krok napřed.“

Doporučení k řešení klíčových problémů

- Pro přímou podporu klientům pořídit automobil (a třetí osobu mimo DD jako dopravce) pro efektivnější komunitní sociální práci s klienty na celém území MAS.
- Upozornění na nedostatky v systému sociálních služeb (nástroje sociální politiky, sociální legislativa atd.) a pozornost na úplnost sociálních služeb pro komplexní podporu cílové skupiny.
- Zajistit systematickou (nejlépe přímou) sociální práci a podporu sociálně ohroženým klientům DD, ať již materiální, v začátcích osamostatňování, tak podporu psychologickou nebo jinak odbornou po odchodu z ústavní péče.

7. Shrnutí dopadů na cílovou skupinu

Realizované aktivity byly pro cílovou skupinu prakticky prospěšné, nikoli pouze teoretické bez přesahu do reálného života cílové skupiny. Těmto otázkám se hlouběji věnují další evaluační otázky, ale co se týká zpětné vazby klientů DD, přímo odborné pracovníci s CS bylo sděleno, že „*aktivity projektu pro ně měli pozitivní vliv a díky jeho realizaci získali praktické dovednosti a znalosti, které mohou použít po propuštění z DD. Většina se shoduje, že budou dětský domov opouštět za pár let a byli by rádi, aby tyto aktivity pokračovaly dále a mohli se rozvíjet a získat další znalosti, jak v oboru, který studují, ale i v dalších tématech, které je v životě čekají.*“

Cestovatelské přednášky/cestopisy byly přínosné pro cílovou skupinu v tom směru, že vznikly z iniciativy cílové skupiny, byly jim přednášeny věkově blízkými děvčaty a následovaly po nich dlouhé diskuse, v rámci níž se probíraly konkrétní možnosti cestování, získání práce v zahraničí, dopady krátkodobého a dlouhodobého pobytu či zaměstnání v cizině na sociální systém a zázemí v České republice. Seminář tak na cílové skupině blízkém a dobře představitelném příkladu mohl pojmout mnoho praktických rad a teoretických poznatků z finanční gramotnosti. V závěru realizace projektu byla zahájena příprava dalšího projektu zaměřeného na zahraniční pobyty dětí z dětského domova v cizině prostřednictvím programu Erasmus+.

Pomocí seminářů zaměřených na sociální zabezpečení klienti oceňovali srozumitelnou formu vysvětlení této problematiky na konkrétních příkladech, ale hlavně získání orientace v sociálním systému České republiky. V přínosné konečné debatě se mladí lidé aktivně zajímali o tuto problematiku a mimo jiné mluvili i o financování dětských domovů a pěstounské péči. Také padala témata jako samostatné bydlení, placení nájmu ve vztahu k příspěvku na bydlení, pravidelné poplatky za elektřinu, vodné a poplatky za televizi.

Ze skupinových rozhovorů (na seminářích, ale i stážích či mentoringových programech) vyplynulo, že je s klienty dětského domova řešena otázka života po jeho opuštění, děti jsou na odchod z ústavní péče připravovány teoreticky i prostřednictvím materiálních potřeb (nádobí, drobné předměty do domácnosti apod.), ale je zároveň patrné, že je to téma, o kterém se s nimi v DD mluví často pouze v obecné rovině. Děti mají potřebu si vyzkoušet některé situace „nanečisto“ než opustí ústavní péči. Projekt O krok napřed jim umožnil některé situace z reálného samostatného života prodiskutovat a prožít s jinými lidmi a v jiném prostředí.

Projektový tým i přes počáteční nedůvěru dokázal vzbudit zájem cílové skupiny a podnítit u ní motivaci se učit něco nového a přemýšlet nad reálným životem za branou dětského domova. To naplňuje účel projektu. V začátku projektu byly plánovány i další semináře, které ale kvůli nízkému zájmu CS nakonec nebyly uskutečněny, ale naopak byly realizovány jiné, které CS zajímaly a vycházely z jejich potřeb. O tyto aktivity již přirozeně zájem byl. Tento vývoj je v projektu žádoucí pro to, aby byly naplněny potřeby CS a řešeny jejich problémy.

Opatření by tedy mělo být vytvořeno pouze k oblasti nízkého zájmu cílové skupiny. CS (primární i sekundární) by tedy do plánování projektu, resp. konkrétních aktivit a činností, měla být vtažena již od prvopočátku plánování projektu. Je nutné již v této počáteční fázi koordinovat plánované aktivity s běžným životem v dětském domově.

Cílem další části evaluace je vyhodnocení výsledků projektu a příspěvku aktivit k dosahování cílů projektu. **Předmětem** evaluace v rámci následující oblasti jsou proto vstupy a výstupy realizace projektu, jejich vzájemné vazby a změny, které výstupy způsobily v různých oblastech. Evaluace v této oblasti podává informace o tom, zda:

- 1) Přináší nám vynaložené prostředky (zdroje) odpovídající a uspokojivé výsledky, které jsou v území potřeba?

- 2) Dosahujeme naplánovaných cílů? Přináší realizace projektu do území plánované (i neplánované) potřebné změny?
- 3) Co děláme pro dosahování vytýčených cílů dobře a co naopak špatně?
- 4) Co je třeba (je-li to možné) změnit, abychom dosahovali lepších výsledků s menším vynaložením zdrojů?
- 5) Přispívá realizace projektu ke zlepšení života konkrétních cílových skupin? Jak? Proč ano, proč ne?
- 6) Jakou přidanou hodnotu projekt do území MAS Hradecký venkov přináší?
- 7) Do jaké míry přispěla realizace jednotlivých aktivit k dosahování hodnot indikátorů (věcný a finanční pokrok realizace projektu)?
- 8) Do jaké míry byly finanční prostředky na projekt vynaloženy účelně a účinně?
- 9) Do jaké míry vedl projekt k dosahování/naplňování cílů projektu jako celku, resp. SCLLD?

Na tuto oblast evaluace je vhodné se dívat jako na zdroj informací o účincích projektu v území a učení se (prostřednictvím ohlédnutí se za vlastními úspěchy a nezdary). MAS se prostřednictvím evaluace má „ohlédnout“ za tím, co bylo do území prostřednictvím projektu vloženo a co to území přineslo, k jakým změnám v území (u cílových skupin) díky tomu došlo. Porovnáním vstupů s výstupy a výsledky získá MAS informace o dobré, ale i špatné praxi v realizaci projektu. V budoucnu tak bude mít možnost pokračovat v tom, co funguje, a naopak se vyhnout opakování stejných chyb.

8. Do jaké míry byly finanční prostředky na projekt vynaloženy účelně a účinně?

Hlavním cílem této evaluační otázky je určit a vyhodnotit, zda bylo dosaženo výstupů a výsledků odpovídajících vynaloženým finančním prostředkům. Tedy zda s danými finančními prostředky mohlo či nemohlo být dosaženo více (co do kvality i kvantity) výstupů a výsledků.

Do jaké míry vedly aktivity k dosažení předpokládaných (plánovaných) výstupů a výsledků v porovnání s vynaloženými zdroji?

Evaluační podotázka identifikuje to, do jaké míry dochází v aktivitách k dosahování plánovaných výstupů a výsledků v porovnání se vstupy. Také na to, zda v průběhu realizace projektu dochází k nějakým problémům, a k jakým, příp. čím je plnění výstupů a výsledků pozitivně a negativně ovlivňováno. Odpoví také na to, zda vynaložené prostředky vedou k dosahování účelu projektu.

Za vstupy projektu lze považovat čas (období realizace projektu), zdroje finanční (dotace na realizaci projektu), lidské (práce projektového týmu zajišťující realizaci aktivit a činností), využití na realizaci projektu. Tyto všechny vstupy ovlivňují kvalitu výsledků projektu. Cílem je nyní posoudit poměr zdrojů vůči dosaženým cílům projektu, resp., zda bylo při daných vstupech, možné dosáhnout lepšího výstupu a zda aktivity projektu přispívaly k nejlepšímu dosažení cílů a výsledků při daném objemu vstupů nebo zda bylo možné vstupy (finance, práce a čas) vynaložit účinněji.

Plánovaný rozpočet pro projekt byl ve výši 1 476 550 Kč. Skutečné výdaje projektu byly nižší o 240 000 Kč. Výdaje byly vynaloženy efektivně, tj. poměr mezi vstupy a výstupy byl maximální. Řídícím orgánem v průběžných platbách nebyl žádný výdaj vyhodnocen jako neefektivní, tj. nezpůsobilý. Projekt byl realizován s principy hospodárnosti (minimalizace výdajů při respektování cílů projektu), efektivnosti (maximální poměr mezi vstupy a výstupy projektu), účelnosti (výdaje nezbytné pro realizaci projektu) a přiměřenosti (výdaje byly v čase a místě obvyklé).

Projekt negeneroval nevyžádané, zbytečné a nevhodně vynaložené finanční prostředky a na druhé straně bylo jeho snahou maximalizovat efekt na CS a cíle projektu. Rozpočet projektu nebyl vyčerpán v plánované výši a na druhé straně bylo realizováno více aktivit, s další přidanou hodnotou, než bylo původně plánováno. V projektu byly realizovány většinou mzdové výdaje a výdaje pro práci s cílovou skupinou. V projektu se tedy dosáhlo žádoucího efektu – maximalizace výstupů a minimalizace vstupů.

Ušetřeno a nevyčerpáno bylo 240 000 Kč. Důvodem bylo neplánování dalších aktivit, které by bylo možné ještě zrealizovat z hlediska projektu, ale na jejich uskutečnění nebyl prostor vzhledem k časovým možnostem dětí (studium, prázdniny, brigády, tábory, návštěvy rodičů a příbuzných). Další úspora vznikla díky nižšímu počtu účastníků druhého vzdělávacího a prožitkového pobytu. V nadcházejícím projektu je nutné pamatovat při plánování časového harmonogramu aktivit na časové překážky vyplývající ze studia, návštěv v rodinách a zohlednit volný čas klientů DD.

Plnění výstupů a výsledků je pozitivně ovlivňováno:

- kvalitní přípravou projektu
- odborným řízením projektu

- kvalitním přístupem pracovníků projektu ke klíčovým aktivitám projektu
- ochotou mentorů přizvat klienty DD k akcím, které pořádají a věnovat jim svůj čas a energii při zaškolování
- dobrými vztahy mezi pracovníky projektu a CS
- ochotou CS spolupracovat
- přirozeným vývojem v projektu (iniciativa klientů k dalším činnostem v aktivitách)

Z uvedeného je zřejmé, že:

- bylo dosaženo všech plánovaných výstupů a výsledků (až na malé nedostatky vyplývající z nepředvídatelných skutečností)
- problémů (negativních vlivů) v projektu bylo jen malé množství a drobné povahy, a na naplňování plánovaných výstupů a výsledků neměly vliv
- pozitivní vlivy v projektu ovlivnily to, že se projekt zrealizoval v naprosté většině plánovaných výstupů

Do jaké míry vedou intervence k uspokojování potřeb cílových skupin daného projektu?

Evaluační podotázka má popsat konkrétní efekty projektu na úrovni cílové skupiny projektu. Má vyhodnotit, zda jsou jejich potřeby naplňovány projektem zcela nebo jen z části, příp. proč projekt k plnění potřeby CS pouze přispívá.

Projekt O krok napřed není jediným nástrojem k řešení všech uvedených potřeb CS projektu, tj. mladých lidí z DD ve věku 15–26 let. Ale prostřednictvím svých aktivit velmi významně cílové skupině přispívá k:

- zvýšení šance klientů dětského domova uplatnit se na trhu práce,
- rozvoji pozitivního vztahu mladých lidí k práci,
- zvýšení schopnosti reakce na nástrahy mimo prostředí ústavní péče,
- snížení sociálního handicapu, což umožní integraci do společnosti po odchodu z ústavního zařízení
- zahájení systematické sociální práce s touto sociálně ohroženou skupinou v území MAS Hradecký venkov
- podpoře vybudování sociálních bytů v území, jako potřeba související s vytvořením funkčního záze-
mí pro klienty v samostatném životě, která vyplynula z projektu O krok napřed.

Projekt v menší míře přispívá také k:

- rozvoji sociálních služeb v území,
- rozvoji plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci v dětském domově, resp. snižuje pasivitu v rozhodování a přemýšlení o sobě

Z evaluačního rozhovoru s klienty DD vyplynulo, že „aktivity projektu pro CS měly pozitivní vliv a díky jeho realizaci získali praktické dovednosti a znalosti, které mohou použít po propuštění z DD. Většina se shoduje, že budou dětský domov opouštět za pár let a byli by rádi, aby tyto aktivity pokračovaly dále a mohli se rozvíjet a získat další znalosti, jak v oboru, který studují, ale i v dalších tématech, které je v samostatném životě čekají“.

Do jaké míry jsou výstupy a výsledky dosažené v jednotlivých aktivitách skutečně udržitelné?

Tato evaluační podotázka má zhodnotit udržitelnost výstupů a výsledků, tj. je-li ze strany příjemce zajištěna jejich udržitelnost, a jak. Zda jsou nějaká rizika, která mají negativní vliv na udržení dosažených výsledků,

za jakých předpokladů mohou výstupy a výsledky trvat a co vede k jejich omezení (zániku). Dopad projektu není v této evaluační otázce řešen, protože se projevuje až s velkým časovým odstupem.

Nejprve je třeba ujasnit, co je výstupem a výsledkem projektu z pohledu projektového managementu.

Výstup = skutečně zrealizované aktivity v rámci rozpočtu projektu, za které nese MAS Hradecký venkov odpovědnost

Výsledek = okamžité a přímé účinky pro CS, které projekt přinesl – čeho je s ukončením projektu dosaženo.

Projekt je svojí povahou neinvestiční („měkký“) a tudíž nelze hodnotit udržitelnost všech výstupů projektu.

Většina výstupů je pouze jednorázových.

- Manuál k mentoringovým programům
- Praktická příručka pro děti opouštějící DD
- Evaluační zpráva
- Kuchařka pro klienty DD z aktivity Samostatného bydlení

Z pohledu udržitelnosti výsledků projektu může být hodnocen přímý účinek v přístupu klientů k trhu práce, k samostatnému životu mimo ústav, k bydlení apod. Konkrétně lze považovat za okamžitý účinek projektu na CS to, že:

- CS je lépe zaměstnatelná na trhu práce – projekt se zaměřoval také na navázání spolupráce potenciálních zaměstnavatelů a dětí z DD,
- CS si měla možnost „nanečisto“ osvojit základní pracovní návyky, a přitom získat nabídku trvalého pracovního místa,
- CS získala pozitivní (ale i negativní, který jim pomohl v nadhledu) pracovní vzor a motivaci k výkonu svého povolání,
- CS získala praktické dovednosti v oblasti práce, finanční gramotnosti a další informace, které posílily jejich samostatnost a orientaci v životních situacích mimo dětský domov,
- partneři jsou zapojeni do řešení otázek života mladých lidí po odchodu z DD a přispívají nejen materiálně v oblasti zajištění bydlení, ale někteří i mentorsky; cíleno bylo i na dlouhodobé plánování v oblasti sociálního bydlení,
- CS je připravena na lepší integraci do samostatného života prostřednictvím podpurných a vzdělávacích aktivit,
- CS posílila svoji schopnost žít smysluplný život mimo ústavní péči.

Tyto výsledky byly cílem projektu a záleží již na konkrétním klientovi DD, zda pro něho budou udržitelné v samostatném životě.

Do jaké míry byly finanční prostředky na intervence vynaloženy účelně (tj. do jaké míry intervence splnila svůj účel)?

Projekt svými klíčovými aktivitami přispěl k dosahování předpokládaných výstupů, které byly dosaženy v plánovaném rozsahu. Projekt generoval i další výstupy, které tvoří jeho přidanou hodnotu. Během realizace projektu pozitivně ovlivňovalo dosahování výstupů a výsledků několik faktorů: nejpodstatnější se ukázal zejména lidský faktor, tedy projektový tým, odborné vedení projektu, schopnost navázat úzký vztah s CS a kvalitní přístup pracovníků ke klíčovým aktivitám. I drobné negativní vlivy se v projektu objevily, ale projektový tým na ně byl schopen flexibilně reagovat a neohrozit dosahování výstupů a výsledků projektu (nepředvídatelné situace, pozvolné budování důvěry klientů DD, organizační vlivy jako doprava a další akce klientů, změny v dotačních podmínkách připravených záměrů pro CS apod.).

Projekt O krok napřed není jediným nástrojem k řešení všech uvedených potřeb CS projektu, tj. mladých lidí z DD ve věku 15–26 let, ale prostřednictvím svých aktivit velmi významně cílové skupině přispívá k:

- zvýšení šance klientů dětského domova uplatnit se na trhu práce,
- rozvoji pozitivního vztahu mladých lidí k práci,
- zvýšení schopnosti reakce na nástrahy mimo prostředí ústavní péče,
- snížení sociálního handicapu, což umožní integraci do společnosti po odchodu z ústavního zařízení,
- zahájení systematické sociální práce s touto sociálně ohroženou skupinou v území MAS Hradecký venkov,
- podpoře vybudování sociálních bytů v území, jako potřeba související s vytvořením funkčního záze-
mí pro klienty v samostatném životě, která vyplynula z projektu O krok napřed.

Projekt v menší míře přispívá také k:

- rozvoji sociálních služeb v území,
- rozvoji plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci v dětském domově, resp. snižuje pasivitu v rozhodování a přemýšlení o sobě.

Udržitelné jsou výstupy projektu, které mohou opakovaně sloužit pro CS – tři metodiky vytvořené projektem, kuchařka pro klienty i tato evaluační zpráva. Z výsledků projektu lze udržitelnost chápat v tom smyslu, zda klienti budou schopni aplikovat dosažené schopnosti a dovednosti nabitě v projektu v samostatném životě po opuštění DD.

MAS Hradecký venkov připravila následný projekt s názvem Komunitní sociální práce na venkově, v rámci něhož se počítá s pokračování individuální práce s klienty z DD, kteří dokončují své vzdělání a připravují se na samostatné bydlení.

Závěr, doporučení

Projekt O krok napřed vynaložil své zdroje (finanční, lidské, materiální, informační) účelně, tedy výstupy splnily svůj účel plánovaný v žádosti o dotaci. Klíčové aktivity přispívaly k dosahování stanovených výstupů, výsledků a cílů a generoval další přidanou hodnotu. Ta spočívá v navazování vztahů s partnery projektu, kteří mohou dále přispívat k pozitivním dopadům projektu, i k navazujícím projektům, které budou přispívat k nalezení pracovního místa i bydlení CS v místě, kde vyrůstaly v DD i se všemi sociálními vazbami. Projekt přispíval k řešení problémů a potřeb cílové skupiny v takovém rozsahu, ve kterém mu mohl být dán prostor metodikou operačního programu OPZ. Přispíval tedy k potřebným změnám, které měly pozitivní vliv na potřeby území MAS a na kvalitu života CS.

Závěry a doporučení vyplývající z této evaluace budou zohledněny při realizaci dalšího klíčového projektu MAS Hradecký venkov, který má název Komunitní sociální práce na venkově a měl by být realizován v letech 2020-2023.

9. Jak přispěla realizace jednotlivých aktivit k dosahování hodnot indikátorů?

Monitorovací indikátory jsou ukazatelem pro monitorování pokroku realizace projektu vzhledem ke stanoveným cílům. Cílem této evaluační otázky je zodpovědět, zda:

- byly zpočátku vhodně/nevhodně nastaveny cílové hodnoty indikátorů,
- jsou vhodně/nevhodně nastaveny cílové hodnoty povinných indikátorů u jednotlivých aktivit,
- nebyly některé cílové hodnoty podhodnoceny/nadhodnoceny a případně navrhnout potřebné úpravy,
- přispěla realizace aktivit k dosahování hodnot indikátorů.

Samotnému naplňování indikátorů v realizační fázi předchází vhodné nastavení indikátorů s cílovými hodnotami již v žádosti o dotaci. Pracovnice MAS mají dlouholeté zkušenosti v projektovém managementu (ve kterém jsou certifikované coby Manažer programu), regionálním rozvoji a velmi dobře znají své území a své partnery. Mají značné zkušenosti s mnoha projekty, ve kterých se již mnohokrát potýkaly s nastavováním a následně vyhodnocováním monitorovacích indikátorů. Indikátory byly tedy nastaveny dle reálných počtů a situace v území, po komunikaci s partnery projektu i odborným garantem projektu (ředitel DD), se kterým byl konzultován také počet klientů (a tedy cílové hodnoty indikátorů) z cílové skupiny projektu. Nastavení indikátorů v žádosti o dotaci bylo tedy vyhodnoceno jako vhodné a v realizaci projektu se dobrý postup jejich zvolení potvrdil. Tento postup lze tedy hodnotit jako dobrou praxi v nastavení indikátorů a lze ho uvádět jako dobrý vzor pro nastavování indikátorů v dalších projektech.

Chceme-li zodpovědět na otázku, zda jsou vhodně/nevhodně nastaveny cílové hodnoty povinných indikátorů u jednotlivých aktivit, zda nebyly pod/nadhodnocené, je nutné uvést, které aktivity naplňují, jaké indikátory:

- KA 1 Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a sebe rozvoje nenaplnuje žádný indikátor, ale společně s KA2 a KA3 přispívá k naplnění plánovaného indikátoru 60000 Celkový počet účastníků (více než 40 hodin podpory se dostane 36 osobám – mentoringové stáže, vzdělávací pobyty, semináře a další aktivity).
193,5 hodin, kterých se účastnilo 11 osob, v rámci této KA bylo zaznamenáno do karty jednotlivých účastníků počty hodin, které účastník skutečně čerpal.
Realizace KA1 přispěla k dosahování hodnot indikátoru 60000.
- KA 2 Mentoringové programy nenaplnuje žádný indikátor, ale společně s KA1 a KA3 přispívá k naplnění plánovaného indikátoru 60000 Celkový počet účastníků. V této aktivitě bylo plánováno, že 6 osob z CS se zúčastní pracovních stáží spolu s mentory.
Celkový počet klientů, kteří skutečně využívali KA2 byl 8, v celkovém počtu 117 hodin účasti na 8 mentoringových programech.
Realizace KA2 přispěla k dosahování hodnot indikátoru 60000.
- KA 3 Vzdělávací a prožitkový pobyt zaměřený na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí - 67001 Kapacita podpořených služeb – 2 vzdělávací a prožitkové pobyty zaměřené na rozvoj finanční gramotnosti a samostatnosti dětí. Plánovaná kapacita 35 osob byla splněna na 100% při realizaci prvního pobytu v roce 2018. Realizace této aktivity přispěla k naplnění indikátoru 67001 ve 100%.

- Externí evaluace - 80500 Počet napsaných a zveřejněných analytických a strategických dokumentů (vč. evaluačních) – 1 externí evaluace – naplněno zpracováním této evaluační zprávy. Součástí této evaluační zprávy je také praktická příručka, příprava pro pracovní uplatnění a odchod z dětského domova.

Závěr

Klíčové aktivity projektu naplnily stanovené monitorovací indikátory. Cílová hodnota indikátorů byla zvolena vhodně, z evaluační zprávy vzešly závěry, které potvrzují, že projekt naplnil své cíle i potřeby CS.

10. Do jaké míry vedl projekt k dosahování/naplňování cílů Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hradecký venkov?

Hlavním cílem této evaluační otázky je určit a vyhodnotit, do jaké míry plnění projektu jako celku přispělo k naplňování Komunitně vedené strategie MAS Hradecký venkov pro období 2014-2020 (strategie CLLD).

Výstupy klíčových aktivit jsou důkazem naplňování dílčích i hlavních cílů projektu. Došlo tedy k naplnění projektu jako celku. Projekt aktivitami v maximální možné míře vyčerpал možnosti, jak pomoci definované CS ve fázi přípravy odchodu z DD. Narážel pouze na limity dané legislativou, systémem fungování DD a v projektu neovlivitelných limitů samotné CS. Není třeba zde opět uvádět jednotlivé cíle projektu, ale podstatné je, že projektem došlo prokazatelně ke změně v území MAS i v samotné CS. Díky intenzivní a bezchybné realizaci projektu došlo k naplnění cílů projektu tak, aby měl co největší přidanou hodnotu nejen přímo pro cílovou skupinu, ale také pro další členy MAS.

Pro naplnění cíle projektu bylo důležité, že se jednalo o komplexní a individuální pomoc jednotlivým osobám, na které se podílejí aktéři z celé MAS, zejména podnikatelé a místní samospráva. Logika prostupující celým projektem byla následující:

(Ing. Martin Špaček, Ph.D., IREAS centrum, s.r.o.):

Pokud se mladý člověk odcházející z dětského domova má integrovat do společnosti, potřebuje mít motivaci.

Pokud se mladý člověk má integrovat do společnosti, potřebuje mít potřebné znalosti a informace (finanční gramotnost, možnosti bydlení, možnosti zaměstnání na trhu práce apod.).

Pokud má mladý člověk zůstat v regionu a integrovat se do společnosti, musí mít zajištěno bydlení (řeší projekty zaměřené na sociální bydlení financované z Integrovaného regionálního operačního programu v rámci MAS). Musí mu být nabídnuta možnost zaměstnání a následná poradenská a podpůrná činnost přímo v regionu.

Ing. Martin Špaček, Ph.D. z IREAS centrum, s.r.o. výtečně vystihl myšlenku ohledně partnerství a spolupráce na lokální úrovni a přístup zdola nahoru, který propojuje projekt O krok napřed se strategií CLLD:

„Při přípravě projektu byla důležitá aktivita jednotlivých členů MAS. Při neformálních diskuzích v rámci MAS, kde se představitelé obcí potkávají se zástupci podnikatelských a neziskových subjektů, byly představeny problémy, které představitelé MAS v území vnímají. Při představování problému cílové skupiny problematika zaujala zejména místní podnikatele, kteří v ní viděli i příležitost pro získání nových zaměstnanců. Postupně byly identifikovány a osloveny i jiné subjekty, které nejsou přímo členy MAS, ale kteří by mohly mít zájem se do projektu zapojit tak, aby byly pokryty možnosti zaměstnání ve všech oborech, které mladí lidé z dětského domova studují a byly by v blízkosti sociálního bydlení. S možností stáží pro děti z dětského domova ve firmách a v obcích přišli řadoví členové MAS a významně tak spoluvytvořili záměr projektu. Je zřejmé, že bez spolupráce na místní úrovni by projekt v současné podobě nevznikl.“

„Důležité pro úspěšnou realizaci projektu je to, že je realizován přímo MAS Hradecký venkov. Právě ta vytváří platformu pro setkávání partnerů napříč všemi sektory a celým regionem. MAS má možnosti a kapacity lépe koordinovat všechny projektové aktivity a propojovat různé klíčové aktéry v území. Velkou roli zde hraje důvěra členů a ostatních subjektů v představitele MAS, založená na dlouhodobé spolupráci. I když v projektové žádosti nejsou přímo uvedeny jednotlivé zapojené organizace jako oficiální partneři projektu, tak právě partnerství na místní úrovni hraje významnou roli pro naplnění cílů projektu. Prostřednictvím možností zapojení širokého okruhu partnerů v rámci MAS do realizace projektu bylo možné projekt pojmout komplexněji, než by toho byl schopen jiný potenciální realizátor. Důležitým aspektem je také dobrovolnictví na straně členů MAS, kteří jsou ochotni se setkávat ve svém volném čase a podílet se dobrovolnický také na přípravě a nastartování realizací různých projektů, i když z nich pro ně samotné nepřamení finanční přínos, ale motivací pro ně je možnost podílet se na rozvoji území MAS. Stejně tak se stalo i při realizaci projektu O krok napřed, kdy nejen starostové, zástupci firem a neziskových organizací, ale i zástupci širší veřejnosti, poskytují svůj volný čas a své znalosti ve prospěch cílové skupiny.“

Projekt naplňoval tento specifický cíl všemi svými aktivitami a přispíval tak k naplňování cílů SCLLD, resp. území MAS Hradecký venkov.

Závěr

Projektem bylo prokazatelně dosaženo dílčích cílů projektu, které přispívali k dosahování cílů celého projektu a potažmo Komunitně vedené strategie MAS Hradecký venkov pro období 2014-2020. Přínosy reálně dosažených cílů projektu přispívají k pokroku v území MAS Hradecký venkov. Dosažené výstupy, výsledky a indikátory projektu jsou důkazem naplňování dílčích i hlavních cílů projektu. Projekt aktivitami v maximální možné míře vyčerpal možnosti, jak pomoci definované CS ve fázi přípravy odchodu z DD.

11. Do jaké míry odpovídají cíle a opatření projektu aktuálním problémům a potřebám území MAS Hradecký venkov?

Do jaké míry jsou cíle a aktivity projektu v souladu s intervenční logikou, tj. reagují na aktuální problémy a potřeby území a do jaké míry přispěje jejich dosažení, resp. realizace k řešení/naplnění těchto problémů/potřeb?

- Vybudovat sociální byty pro děti z Dětského domova v Nechanicích a další cílové skupiny sociálně znevýhodněných obyvatel – projekt přispívá k řešení tohoto problému v území MAS **SPÍŠE NEVÝZNAMNĚ** ve smyslu samotné výstavby, ale dá se říci, že velmi významně ve smyslu ujištění se o potřebě výstavby sociálních bytů.

Aktivity projektu (svou „měkkou povahou“) přispívají k řešení daného problému jen v omezené míře, problém v území dále trvá. To je dáno tím, že projekt O krok napřed je neinvestičním projektem, jehož cílem je primárně komplexní, systematická a dlouhodobá příprava mladých lidí na odchod z ústavní péče, zatímco výstavba sociálních bytů spadá do investičního projektu realizovatelného prostřednictvím IROP. Nutno ovšem podotknout, že potřeba výstavby sociálních bytů je projektem podpořena tím významněji, čím více jsou děti z dětského domova zapojovány do aktivit projektu, kterým si tvoří větší vazbu k zaměstnavatelům v místě svého nynějšího působení. Projekt v rámci klíčových aktivit připravoval klienty z dětského domova na život v přirozeném sociálním prostředí a samostatné bydlení.

Aktivitami projektu jsou děti mnohem více schopné vést samostatnou domácnost v takovém sociálním bytě. Sociálními dovednostmi a pochopenou finanční gramotností je reálný předpoklad, že svůj další život mimo ústavní péči povedou řádně, bez sociálně patologických jevů. Projekt O krok napřed měl provázáno na plánované investiční výzvy MAS Hradecký venkov z IROP na sociální bydlení. Z důvodu zpřísnění dotačních pravidel (vyšší 20letá doba udržitelnosti sociálních bytů) mnohá zastupitelstva od těchto projektů ustoupila. Do výzvy k předkládání projektů na sociální bydlení se v MAS Hradecký venkov nepřihlásila žádná obec, čímž nedošlo k tak podstatné podpoře v bydlení klientů. Záleží nyní na upřesnění dotačních podmínek, na odvaze obcí využívat jiné, např. národní zdroje a také na tom, zda obce sociální problematiku ve svých dlouhodobých strategických plánech řeší.

- **Zahájit v území systematickou sociální práci s těmito sociálně ohroženými skupinami** – projekt **VELMI VÝZNAMNĚ PŘISPÍVÁ** k řešení daného problému v území MAS (tj. díky intervenci projektu skutečně k zahájení práce s CS došlo, což významně přispívá k řešení tohoto problému). Projekt položil pevný základ pro další práci s touto CS, která by měla být v případných dalších projektech prohlubována.

Projekt O krok napřed je pilotním projektem pro naplňování této potřeby. Tato potřeba byla řešena klíčovými aktivitami projektu. Započal pro to, aby klienty dětského domova připravil pro život po opuštění ústavní péče. Případné navazující projekty budou i nadále řešit tuto potřebu (sociální bydlení, přímá podpora klientů po opuštění dětského domova apod.). Výstupy evaluačního procesu přispěly k lepšímu nastavení aktivit pro CS v rámci nového klíčového projektu MAS Hradecký venkov s názvem Komunitní sociální práce na venkově. V rámci tohoto nového projektu by měl být vytvořen Komunitní plán sociální péče na venkově a v průběhu 2 let by mělo být pilotně odzkoušeno jeho fungování v praxi malých venkovských obcí.

- **Rozvoj sociálních služeb** (sociální bydlení, začleňování znevýhodněných dětí do života, chybějící určité druhy sociálních služeb včetně ubytovacích kapacit pro sociálně znevýhodněné či vyloučené skupiny obyvatel atd.) - projekt **SPÍŠE PŘÍSPÍVÁ K ŘEŠENÍ** daného problému v území MAS (tj. díky intervenci projektu je problém z velké míry vyřešen, ale bude v území MAS trvat i nadále).

Aktivity projektu nelze řešit pomocí stávajících nástrojů sociální politiky (např. prostřednictvím pouze dávkové podpory, dávky v hmotné nouzi apod.). Stávající sociální systém nepřispívá k pozvolnému začleňování klientů, což s sebou časem přináší různé problémy. Projekt O krok napřed v rámci klíčových aktivit pomohl připravit klienty dětského domova na začleňování do samostatného života, který budou žít po opuštění ústavní péče.

Avšak ani tyto aktivity nezahrnují komplexní sociální služby, které by problém řešily. Proto je snahou v území MAS podporovat výstavbu sociálních bytů (např. projekt v IROP přes MAS nebo z jiných zdrojů), a také případný navazující projekt pro přímou práci s klienty opouštějícími dětský domov. Tyto projekty by nadále přispívaly ke komplexnímu přístupu v řešení tohoto problému, tj. k prevenci ztráty bydlení, na krizovou intervenci v případě ztráty bydlení, rozvíjení kompetencí k samostatnému bydlení apod.

V žádosti o dotaci byly uvedeny tyto hlavní problémy, na který předkládaný projekt reaguje:

- Psychická deprivace jako důsledek odloučení od rodiny a dlouhodobého pobytu v ústavu způsobuje sociální handicap, který výrazně znemožňuje možnost integrace mladých lidí do společnosti po odchodu z ústavního zařízení – projekt **VELMI VÝZNAMNĚ PŘÍSPÍVÁ** k řešení daného problému v území MAS (tj. díky intervenci projektu je problém téměř vyřešen a navazujícími projekty bude řešen i nadále).

Projekt O krok napřed usiloval o komplexní, systematickou a dlouhodobou přípravu mladých lidí na odchod z ústavní péče, a to všemi aktivitami (KA1, KA2, KA3). Cílem bylo předejít sociálnímu handicapu tak, aby integrace mladých lidí do společnosti probíhala bez problémů. Klienti dětského domova se v rámci KA1 vzdělávali teoreticky, ale i prakticky (v KA1, KA2) získávali pracovní návyky a zkušenosti v oblasti bydlení, trhu práce, sebe zkušenosti a sebe rozvoje. V KA3 si osvojovali návyky pro samostatný život, kde se budou dobře orientovat i v oblasti finanční gramotnosti. Klienti si tak zvýšili svou šanci obstát na trhu práce a zároveň šanci na lepší uplatnění v samostatném životě po odchodu z dětského domova. Poradenství a další pomoc bude pokračovat v rámci nového navazujícího klíčového projektu MAS Hradecký venkov Komunitní sociální práce na venkově.

Důležité pro dobrou integraci klientů do života je také uchování sociálních vazeb, a to nejen s dětským domovem, ale i s dalšími vrstevníky, místem, kde vyrůstali několik let, místem, kde znají okolní prostředí, úřady apod. Tomu projekt pomáhá tím, že je usilováno o získání pracovních návyků přímo u zaměstnavatelů v okolí dětského domova, kde by klienti mohli pak po opuštění domova získat pracovní uplatnění, takže by nemuselo docházet k jejich vykořenění z „domovského“ prostředí a navíc k plynulejšímu přechodu z ústavní péče.

- Nízká úroveň školního vzdělání, snížená schopnost sociální integrace, poruchy duševního zdraví, obtížné navazování interpersonálních vztahů, ohrožení sociálně-patologickými vlivy – projekt **SPÍŠE PŘÍSPÍVÁ** k řešení daného problému v území MAS (tj. díky intervenci projektu je problém z velké míry vyřešen, ale bude v území MAS trvat i nadále).

Některé problémy nelze z úrovně projektů, resp. intervencemi regionálního rozvoje, napravovat (úroveň vzdělání, duševní zdraví apod.), proto se projekt O krok napřed snažil o ty, které napravit lze. Sociální integraci projekt podpořil svými aktivitami, kterými si klienti osvojili základní životní návyky přenositelné do života mimo ústav. Pokud se klientům podaří zapadnout do sociálního prostředí svého domova, budou

moci snáze navazovat interpersonální vztahy, hledat si smysluplné aktivity, aby nedocházelo k sociálně-patologickým jevům. KA2 celou svou povahou napomáhala předcházení rizikovým projevům chování dětí v samostatném životě.

Z projektu vyplynula potřeba klientů mít možnost navracet se k „tetám“ do dětského domova i po opuštění ústavní péče. Nejen k návštěvě jako k osobám blízkým, se kterými strávili i několik let svého života, ale také jako k možnosti obrátit se na ně s naléhavým problémem. Jelikož současný systém nedovoluje, aby se zaměstnanci domova soustavně „starali“ o klienty i po opuštění DD, apeluje se na možnost využívání sociální pracovníce právě pro tyto účely. Sociální pracovníce by působila jako prostředník mezi „bývalým“ klientem DD, jeho zaměstnavatelem či starostou, který klienta zaměstnává a příp. i dalšími institucemi. Cílem je předcházet problémům a ihned na ně reagovat, aby klient dokončil sociální integraci, neupadl do sociálně-patologických zvyklostí a udržel si životní úroveň.

- Nedostatek plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci v dětském domově, resp. pasivita v rozhodování a přemýšlení o sobě – projekt přispívá k řešení daného problému v území MAS **SPÍŠE NEVÝZNAMNĚ** (tj. intervence přispívají k řešení daného problému jen v omezené míře, problém v území dále trvá). Důvodem je to, že projekt nemůže mít takový dosah, aby zajistil dětem v dětském domově plnohodnotné podmínky k vlastní seberealizaci. Projekt pouze pomohl k tomu, aby klienti pasivně nečekali, ale opravdu o sobě a o svém budoucím životě reálně přemýšleli a učili se předcházet případným nesnázím, které by opuštění ústavního systému mohly nastat.

Projekt O krok napřed nastolil od začátku své realizace přátelský přístup ke klientům dětského domova. Pracovníci, kteří pracovali s CS, komunikovali přímo s nimi, a to i nástroji blízkými CS (sociální síť, vrstevníci apod.). Tím byli klienti vytrženi ze své pasivity, protože si mohli s týmem projektu nastolit postup, který vyhovoval všem. Klienti mohli ovlivnit témata přednášek (KA1), byly jim nabízeny různé pracovní stáže při různých příležitostech mentorů (KA2) a intenzivně se pracovalo na táborech formou mnoha vzájemně se doplňujících besed (KA3). Během besed a seminářů se klienti často s lektory dlouze zapovídali, což vypovídá o tom, že klienti chtějí přemýšlet o své budoucnosti a opravdu se chtějí plnohodnotně začlenit. Že projekt není jednosměrným „přívalem informací“.

- Odtržení od reálného života, omezená schopnost reakce na nástrahy mimo prostředí ústavní péče, limitovaný rozvoj pozitivního vztahu mladých lidí k práci – projekt **VELMI VÝZNAMNĚ PŘISPÍVÁ** k řešení daného problému v území MAS (tj. díky intervenci projektu je problém téměř vyřešen)

Projekt O krok napřed napomohl klientům DD prakticky zkusit a nabýt zkušenosti v prostředí reálného života. Teoretickou přípravou v KA1 a KA3 mohli klienti prostřednictvím svých mentorů v KA2 projít mnoha pracovními příležitostmi, tzv. od začátku do konce, aby si byli vědomi, co vše, která práce obnáší. Klienti mohli mít za zdmi dětského domova zkrácené představy o trhu práce a zaměstnání, a proto byla KA2 vnímána jako stěžejní pro eliminaci uvedeného problému. Projekt se cíleně zaměřuje na to, aby klienti nebyli odtrženi od reálného života za branami dětského domova, aby znali nástrahy samostatného života a aby byli maximálně připraveni nejen na samostatné „žití“, ale také na to být spolehlivým zaměstnancem a občanem státu nezávislým na sociálních dávkách.

- **Snížená šance uplatnit se na trhu práce** – projekt **VELMI VÝZNAMNĚ PŘISPÍVÁ** k řešení daného problému v území MAS (tj. díky intervenci projektu je problém téměř vyřešen)

Cílem projektu O krok napřed bylo mj. zajistit zlepšené vyhlídky na uplatnění po odchodu z dětského domova, tzn. zejména zvýšení znalostí v rámci finanční gramotnosti a přístupu na trh práce. Zajišťovaly to

aktivity KA1-KA3, jejichž cílem bylo zvýšení úspěšnosti uplatnění na trhu práce jednak besedami na témata s tím spojená (KA1, KA3), a také na pracovní stáže s mentory (KA2). Klienti v rámci seminářů, kurzů vaření a exkurzí, které absolvovali, mohli vidět pozitivní pracovní vzor v zaměstnancích, což je může motivovat k výkonu té konkrétní práce. Anebo si naopak ujasní, že takovou práci dělat nechtějí, což je také cenná zkušenost.

Projekt byl zaměřen také na zaměstnatelnost osob z CS, tedy na navázání spolupráce potenciálních zaměstnavatelů a dětí z DD. Také na osvojování základních pracovních návyků a možnost nabídky pracovního místa přímo u mentora nebo jiného zaměstnavatele v území MAS Hradecký venkov.

V rámci aktivity KA2 byl vytvořen *Manuál k mentoringovým programům*, který definoval pilíře a cíle mentoringových programů, způsob zapojení mentora a odborného pracovníka, organizace exkurze, metody a způsob zapojení CS, role aktérů (mentorů, odborného garanta, koordinátora pro CS). Tento manuál odborným způsobem ukotvil cíle a postupy, které jsou žádoucí pro práci s CS. Manuál definoval kompetence pracovníků s CS a role v jednotlivých fázích projektu. Tento promyšlený postup pro práci s CS umožnil, aby se klienti dostali na trh práce připraveni, a také aby se na trhu uplatnili v oborech, které je baví nebo je vystudovali a také se tam udrželi.

Závěr

Projekt O krok napřed je plně v souladu s intervenční logikou (reaguje na výše uvedené problémy, ale snaží se eliminovat také slabé stránky a rizika a dosáhnout při tom specifických cílů území), tj. reaguje na aktuální problémy a potřeby území. Projekt O krok napřed není jediným nástrojem k řešení všech uvedených problémů v území. Ale prostřednictvím svých aktivit **velmi významně přispívá k:**

- zvýšení šance klientů dětského domova uplatnit se na trhu práce,
- rozvoji pozitivního vztahu mladých lidí k práci,
- zvýšení schopnosti reakce na nástrahy mimo prostředí ústavní péče,
- snížení sociálního handicapu, což umožní integraci do společnosti po odchodu z ústavního zařízení,
- zahájení systematické sociální práce s touto sociálně ohroženou skupinou v území MAS Hradecký venkov,
- podpoře vybudování sociálních bytů v území, jako potřeba související s vytvořením funkčního zázemí pro klienty v samostatném životě, která vyplynula z projektu O krok napřed.

Projekt v menší míře přispívá také k:

- rozvoji sociálních služeb v území,
- rozvoji plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci v dětském domově, resp. snižuje pasivitu v rozhodování a přemýšlení o sobě.

Ostatní problémy, které na území MAS Hradecký venkov přetrvávají, projekt buď nemohl svou neinvestiční povahou vůbec obsáhnout, nebo je nelze z úrovně projektů, resp. intervencemi regionálního rozvoje, napravit (např. nedostatky v sociálním systému). Pozitivní je také multiplikační efekt na rozvoj cílové skupiny regionu Hradecký venkov, který projekt O krok napřed nastartoval a výrazně posunul. Ať už se jedná o navazující pilotní projekt MAS Hradecký venkov s názvem Komunitní sociální práce na venkově, jehož cílem je další sociální podpora klientů DD, nebo o snahy o podporu sociálního bydlení, zajištění pracovních míst, materiální podporu klientů, ale i odbornou pomoc dle aktuálních problémů území.

Do jaké míry byly v území MAS identifikovány problémy, které nejsou řešeny prostřednictvím aktivit, a které by mohly mít negativní vliv na dosažení cílů projektu?

Z předchozí vyplynulo, že projekt O krok napřed svými aktivitami přispívá jen mírně nebo vůbec nepřispívá k naplňování těchto potřeb území MAS. Zohledněny byly také slabé stránky a hrozby SWOT území:

- Vybudovat sociální byty pro děti z Dětského domova v Nechanicích a další cílové skupiny sociálně znevýhodněných obyvatel. Ze SWOT vyplývá slabá stránka území stejné povahy – chybějící ubytovací kapacity pro sociálně znevýhodněné či vyloučené skupiny obyvatel

Tato potřeba neovlivňuje naplňování cílů projektu ani jeho realizaci, jelikož CS projektu jsou klienti DD, kteří se teprve chystají na odchod z ústavní péče, nikoliv ti, kteří již opustili DD a žijí ve svých bytech. Proto projekt cílí zejména na přípravu klientů na samostatný život ve svém budoucím obydlí.

Pokud by byly CS klienti, kteří již DD opustili, pak by ani zaměření projektu nedovolovalo budovat sociální byty, jelikož se jedná o čistě neinvestiční projekt.

Projektem bylo ovšem zjištěno, že potřeba sociálních bytů je v území MAS velká. Pomineme-li další znevýhodněné CS v území, a zaměříme-li se pouze na CS tohoto projektu, pak je nutné konstatovat, že klient DD, který právě opouští jeho brány, jistě nebude mít prostředky a schopnosti zajišťovat si vlastní byt/dům a zcela určitě bude zprvu využívat nájemní bydlení. Ideální se proto jeví sociální byt.

Projektový tým má snahu, aby se po skončení projektu tento problém řešil. V území MAS se připravovalo několik projektů na vybudování sociálních bytů, které by mohly sloužit přímo klientům DD. Dále se uvažovalo i o navazujícím projektu, který by podporoval klienty po opuštění DD, když už žijí svůj samostatný život. Ideální by bylo, kdyby na sebe projekty co nejvíce navazovaly, aby nedošlo k prodlevě negativně dopadající na CS projektu, tedy k problémovým situacím, ve kterých by se klienti mohli dostat do sociálně patologických problémů. Zda dojde skutečně k realizaci dalších projektů, zůstává otázkou.

Identifikace potřeb a opatření pro eliminaci negativního vlivu problému:

- příprava navazujícího projektu na výstavbu sociálních bytů
 - příprava navazujícího projektu na podporu klientů po opuštění DD
 - jednání s partnery v území ohledně obou navazujících projektů
 - příprava obou projektů příslušnými obcemi a pracovníky MAS
 - hlídání výzev MAS k předkládání těchto projektů
 - personální plánování na straně MAS i partnerů projektů, aby byly projekty uskutečněny s dostatečnými lidskými zdroji
- Rozvoj sociálních služeb (sociální bydlení, začleňování znevýhodněných dětí do života, chybějící určité druhy sociálních služeb včetně ubytovacích kapacit pro sociálně znevýhodněné či vyloučené skupiny obyvatel atd.) - ze SWOT vyplývá slabá stránka území stejné povahy – chybějící určité druhy sociálních služeb.

Aktivity projektu nemohou nahrazovat nástroje sociální politiky a doplňovat chybějící druhy sociálních služeb. V rámci realizace projektu ale vyplynulo mnoho témat, která naráží na legislativní systém sociálních služeb v ČR pro klienty DD.

Dle zákona č. **109/2002 Sb.** má dítě umístěné v ústavní nebo ochranné výchově právo na podporu a pomoc po ukončení pobytu v DD v souladu s cílem reintegrace dítěte do rodiny a společnosti (§ 20 odst. 1 písm. q)). Ve spolupráci s OSPOD se poskytuje poradenská pomoc se zajištěním bydlení a práce, a dále je dítěti i po opuštění DD poskytována poradenská pomoc při řešení tíživých situací (§ 33). V otázce poskytování

poradenství není však zákonem jasně deklarováno, kdo, jak dlouho a za jakých podmínek bude tuto službu poskytovat. Zákon také řeší poskytnutí věcné pomoci nebo jednorázového peněžitého příspěvku v době propouštění dítěte z DD (§ 33 a § 41 odst. 2 písm. d)).

Příprava dětí z DD na samostatný život je řešena ve **Standardech** vydaných v roce 2015. Tematická oblast Průběh péče a návazné služby v části „Ukončování péče“ obsahuje čtyři standardy, které se přímo týkají přípravy dětí na samostatný život. Jedním z požadavků je, aby DD měly zpracované postupy ukončování péče a přípravy na samostatný život. Ale ani Standardy nespécifikují konkrétní výchovné metody a postupy. Svým nastavením a strukturou umožňují jednotlivým DD zvolit, vytvořit a rozvíjet svůj vlastní přístup péče o děti.

Pomineme-li otázku výstavby sociálních bytů, které řeší předchozí bod, je třeba řešit ještě sociální službu se sociálním bytem provázanou, a to asistenci sociálního pracovníka, který s dětmi bude i po opuštění DD spolupracovat. Díky fondům EU je právě tato provázanost podporována, což pracovníci MAS reflektují, připravují výzvy k předkládání projektů na výstavbu sociálních bytů, a proto by byl vhodný i projekt navazující na projekt O krok napřed, který zajistí podporu sociálního pracovníka, který bude s dětmi i nadále v úzkém kontaktu a provede je složitými začátky osamostatňování, které bývají pro mnoho dětí velmi obtížné.

Cílem projektu O krok napřed je komplexní (teoretická i praktická), systematická a dlouhodobá příprava mladých lidí na odchod z ústavní péče a start do samostatného života. Projekt napomáhá začleňování znevýhodněných dětí do života prostřednictvím podpůrných a vzdělávacích aktivit a také podporou osamostatnění se v oblasti zaměstnání. Cílem tedy není péče o děti již samostatně žijící mimo DD. Aktivity projektu naplňují tyto cíle a problém v chybějících sociálních službách neohrožuje jeho realizaci.

- Nízká úroveň školního vzdělání, poruchy duševního zdraví

Projekt O krok napřed nemohl ze své podstaty cílit na zvyšování úrovně školního vzdělávání ani na ovlivňování poruch duševního zdraví, a tudíž tato činnost nemohla být aktivitou projektu a mít dopad na dosažení cílů projektu.

Ovlivnit ale mohl, aby se tyto problémy dále neprohlubovaly a nebyly příčinou sociálně patologických jevů klientů v budoucím životě, které by vedly k poruchám duševního zdraví nebo dalším rizikovým projevům v samostatném životě. Projekt měl za cíl také utváření vzájemných vztahů, rozvoj osobnosti klientů a další podporu. A aktivity projektu KA1 – KA3 tyto cíle naplňovaly, tudíž nebyla ohrožena realizace a výstupy projektu.

Negativní vliv na dlouhodobé dopady projektu a CS by mohlo mít fakt, že se děti do běžného života plynně neintegrují nebo pokud by je negativně ovlivňovala jejich bývalá rodina nebo vrstevníci podléhající sociálně patologickým jevům.

- Nedostatek plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci v dětském domově, resp. pasivita v rozhodování a přemýšlení o sobě.

Dětem se v ústavním zařízení dostává základních potřeb, jako je potřeba jídla, ošacení, plnění školních povinností. Tyto instituce totiž vychovávají dítě především k adaptaci na podmínky a styl života, který ústav nabízí. Jeho skupinová výchova neumožňuje individuální přístup k dítěti ani svobodu rozhodování. Výsledkem toho je pak neschopnost dětí se samostatně rozhodovat, umět projednávat a zdůvodňovat svá rozhodnutí, přijmout zodpovědnosti za svá rozhodnutí a své chování.

Výchova dětí v dětských domovech sebou přináší řadu problémů, se kterými se děti musí vypořádávat celý život. Děti opouštějí dětský domov bez reálné představy o tom, co je vlastně v „normálním“ světě čeká. Navíc se z nich najednou stávají dospělí, kteří jako dospělí musí fungovat.

Projekt O krok napřed se na tento problém (pasivita v rozhodování a přemýšlení o sobě) zaměřil aktivitami KA1 – KA3, čímž přispěl k naplnění cílů projektu i potřeb CS, v nejvyšší možné míře, které bylo možné intervencemi dosáhnout. V projektu nebylo možné z podstaty fungování DD vytvořit aktivitu zaměřenou na vytvoření plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci, ale přispěl alespoň částečně např. aktivitou samostatného bydlení, které představují pro většinu dětí činnost spojenou s příjemnými pocity a jistou možností seberealizace. Např. si děti předem vymyslely, co budou vařit, nakoupily potraviny a pak samostatně vařily. Další takovou aktivitou byly stáže u mentorů, kteří zaučovali klienty v rámci svých pracovních akcí a aktivit, ponechali jim samostatnost v jejich vykonávání a klienti tak získali dobrý pocit z toho, že mohou přispět vlastní činností k realizaci různých společenských akcí.

Odpověď na evaluační otázku, doporučení

Z předchozí vyplynulo, že projekt O krok napřed svými aktivitami přispívá jen mírně nebo vůbec nepřispívá k naplňování těchto potřeb/problémů/slabých stránek území MAS:

- vybudovat sociální byty pro děti z Dětského domova v Nechanicích a další cílové skupiny sociálně znevýhodněných obyvatel,
- rozvoj sociálních služeb (sociální bydlení, začleňování znevýhodněných dětí do života, chybějící určité druhy sociálních služeb včetně ubytovacích kapacit pro sociálně znevýhodněné či vyloučené skupiny obyvatel atd.),
- nízká úroveň školního vzdělání, poruchy duševního zdraví,
- nedostatek plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci v dětském domově, resp. pasivita v rozhodování a přemýšlení o sobě.

Tyto potřeby/problémy neovlivňují naplňování cílů projektu ani jeho realizaci, jelikož:

- CS projektu jsou klienti DD, kteří se teprve chystají na odchod z ústavní péče, nikoli na ty, kteří již opustili DD a žijí ve svých bytech,
- aktivity projektu nemohou nahrazovat nástroje sociální politiky a doplňovat chybějící druhy sociálních služeb (legislativní systém sociálních služeb v ČR pro klienty DD),
- projekt nemohl ze své podstaty cílit na některé problémy/potřeby, a tudíž tyto činnosti nemohly být aktivitou projektu a mít dopad na dosažení cílů projektu.

Do jaké míry je potřeba zúžit nebo rozšířit jednotlivé Programové rámce tak, aby bylo možné vybrané problémy účinněji řešit (tj. dosáhnout příslušných cílů strategie CLLD)?

Programové rámce SCLLD ve vazbě na specifické cíle:

Programový rámec IROP – opatření 3. Sociální integrace

- Specifický cíl IROP - 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi
- Specifický cíl IROP - 4.1 Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního

Popis opatření:

Opatření je zaměřeno na podporu sociálních služeb na venkově s důrazem na život v přirozeném prostředí, podpora sociální integrace, rekonstrukce nebo výstavby objektů komunitních center. Dále bude toto opatření podporovat sociální bydlení, formou nákupů bytů, výstavby nových bytů, rekonstrukcí objektů na sociální byty. Opatření zaměřeno na podporu infrastruktur sociálních služeb definované v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Programový rámec OPZ – opatření 6. Komunita

- Specifický cíl OPZ - 2.3.1 Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech

Popis opatření:

Opatření je zaměřeno:

- A) Podpora poskytování vybraných sociálních služeb v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., s cílem sociálního začlenění a prevence sociálního vyloučení osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených.
- B) Podpora komunitní sociální práce a komunitních center jako prostředků sociálního začleňování nebo prevence sociálního vyloučení.
- C) Další programy a činnosti v rámci sociálního začleňování nad rámec/mimo režim zákona č. 108/2006 Sb. Jedná se o programy a činnosti se společensky prospěšným charakterem (nikoli komerčním), který mají pozitivní dopad na osoby z cílových skupin v území příslušné MAS.

Problém 1, 3 – je již součástí opatření Programového rámce IROP – opatření 3. Sociální integrace a není proto třeba jeho úpravy

Problém 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 - je již součástí opatření Programového rámce OPZ – opatření 6. Komunita a není proto třeba jeho úpravy

Problémy SCLLD:

1. Vybudovat sociální byty pro děti z Dětského domova v Nechanicích a další cílové skupiny sociálně znevýhodněných obyvatel
2. Zahájit v území systematickou sociální práci s těmito sociálně ohroženými skupinami
3. Rozvoj sociálních služeb (sociální bydlení, začleňování znevýhodněných dětí do života, chybějící určité druhy sociálních služeb včetně ubytovacích kapacit pro sociálně znevýhodněné či vyloučené skupiny obyvatel atd.)

Problémy v žádosti o dotaci projektu O krok napřed:

1. Psychická deprivace jako důsledek odloučení od rodiny a dlouhodobého pobytu v ústavu způsobuje sociální handicap, který výrazně znemožňuje možnost integrace mladých lidí do společnosti po odchodu z ústavního zařízení.
2. Nízká úroveň školního vzdělání, snížená schopnost sociální integrace, poruchy duševního zdraví, špatně obtížné navazování interpersonálních vztahů, ohrožení sociálně-patologickými vlivy.
3. Nedostatek plnohodnotných podmínek k vlastní seberealizaci v dětském domově, resp. pasivita v rozhodování a přemýšlení o sobě.
4. Odtržení od reálného života, omezená schopnost reakce na nástrahy mimo prostředí ústavní péče, limitovaný rozvoj pozitivního vztahu mladých lidí k práci.
5. Snížená šance uplatnit se na trhu práce.

Aby mohly být naplňovány cíle území a také, aby mohl být naplňován **programový rámec IROP 3. Sociální integrace** (konkrétně podpora výstavby sociálních bytů) a **programový rámec IROP OPZ – opatření 6. Komunita** (řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování), je zapotřebí:

- mít nastavené komunikační toky se starosty obcí a dalšími partnery v území,
- zavést pravidelná setkávání partnerů v území – udržovat trvalý dialog, který zajistí komplexní řešení hlubších problémů, které nevyřeší ojedinělý projekt nebo jediný subjekt v území. Otevřeně diskutovat o problémech z dlouhodobého hlediska, sledovat nové trendy a možnosti v jejich řešení a zapojovat do návrhů řešení odborníky z příslušných oblastí,
- hledat alternativní zdroje financování,
- využívat národních/krajských zdrojů pro tyto projekty,
- podporovat obce, aby sociální problematice věnovaly prostor ve svých dlouhodobých strategických plánech,
- mapovat dlouhodobě, které sociální služby nejsou dostatečné pro to, aby byla cílová skupina úspěšně integrována do společnosti po odchodu z ústavního zařízení,
- zajistit systematickou (nejlépe přímou) sociální práci a podporu sociálně ohroženým klientům DD, ať již materiální v začátcích osamostatňování, tak podporu psychologickou nebo jinak odbornou,
- pro přímou podporu klientům pořídit automobil (a třetí osobu mimo DD jako dopravce) pro efektivnější komunitní sociální práci s klienty na celém území MAS,
- usilovat o to, aby odborní pracovníci, kteří již s klienty DD pracovali v projektu O krok napřed (amají tedy mezi sebou již rozvinutý důvěrný vztah), vyvíjeli i navazující činnosti, které budou klienty DD dále podporovat na cestě k jejich osamostatnění (znají již problémy klientů, vědí, v čem jsou slabé stránky v celém procesu osamostatňování a využijí mnoha kontaktů v území, které pomáhají začleňovat klienty na trh práce, bydlení atd.).

Aby bylo dosaženo těchto programových rámců, je zapotřebí problémy území eliminovat také zapracováním do **Analýzy rizik SCLLD**. Ze všech rizik SCLLD jsou relevantní následující rizika, ke kterým je přidán komentář, jak je třeba o ně pečovat, příp. jak upravit opatření ke snížení významnosti rizika, nebo jaká nová rizika je třeba v analýze rizik uvést:

1. organizační riziko „7. Nedostatečná spolupráce mezi partnery v území“

Toto riziko bylo hodnoceno na škále jako „Podmínečně přijatelné riziko“, což znamenalo, že je třeba v dlouhodobém horizontu naplánovat a realizovat ochranná opatření, která míru rizika sníží.

Dlouhodobou spoluprací mezi obcemi, městem a organizacemi jako je DD a MAS, by se mohla dostat do podvědomí obcí důležitost podpory dětí, které v území MAS vyrůstají, mají zde sociální vazby a je předpoklad, že by zde mohly i nadále zůstat. To bylo i cílem projektu v rámci KA2, kdy jezdily děti na exkurze do obcí, kde mohou lépe poznat venkov, najít tam případně svůj smysl života. MAS Hradecký venkov jako jeden z partnerů v území tuto potřebu vnímá, a proto chtěla v tomto projektu také pomoci hledat bydlení, a chce nadále podporovat děti i osvětou a materiální pomocí. Ve spolupráci s obcemi tak může zajistit dětem např. věci do domácnosti.

Opatření ke snížení významnosti rizika není třeba upravovat, zahrnuje potřebné kroky.

2. organizační riziko „8. Špatné řízení a vzájemná koordinace při realizaci strategie“

Eliminace tohoto rizika je důležitým předpokladem pro další aktivity v území, které zajistí dosahování cílů SCLLD, resp. jejich programových rámců. Toto riziko bylo hodnoceno na škále jako „Podmínečně přijatel-

né riziko“, což znamenalo, že je třeba v dlouhodobém horizontu naplánovat a realizovat ochranná opatření, která míru rizika sníží. Je tedy nutné dodržovat kontinuálně zásady projektového řízení, pečovat o existující komunikační toky a vytvářet další, včetně osobních vazeb s partnery v území. Opatření ke snížení významnosti rizika není třeba upravovat, zahrnuje potřebné kroky.

3. metodické riziko „13. Změna podmínek pro získání dotace z důvodu neznámé definitivní podoby některých operačních programů a pravidel pro žadatele a příjemce.“

Toto riziko se stalo v tomto případě bohužel rozhodující pro obce, které se změnou podmínek IROP pro výstavbu sociálních bytů (20letá udržitelnost) odstupují od svých záměrů vybudovat sociální byty v rámci výzvy MAS Hradecký venkov, čímž se značně stěžuje možnost samostatného podporovaného bydlení pro klienty opouštějící DD.

Toto riziko bylo hodnoceno na škále jako „Podmínečně přijatelné riziko“, což znamenalo, že je třeba v dlouhodobém horizontu naplánovat a realizovat ochranná opatření, která míru rizika sníží. Ze strany MAS Hradecký venkov byly dlouhodobě s partnery v území tyto záležitosti projednávány, avšak vyšší přísnosti v pravidlech způsobila, že se toto riziko naplnilo. Je tedy nyní na obcích, jestli využijí národní zdroje a tyto projekty zrealizují a pomohou v samostatném bydlení dětem z DD.

Opatření ke snížení významnosti rizika není třeba upravovat, zahrnuje potřebné kroky.

4. JE NAVRŽENO DOPLNIT NOVÉ ORGANIZAČNÍ RIZIKO: „krátkodobé plánování v obcích bez nezohlednění dlouhodobých potřeb obyvatel území“. Souvisí s organizačním rizikem 5. přerušení kontinuity v realizaci strategie CLLD v důsledku komunálních voleb.

V rámci setkání DSO či MAS připomínat starostům důležitost dlouhodobého plánování, podpory např. sociální sféry jejich obcí. Vést průřezové diskuse všech zvolených politických zástupců dané obce či DSO s přizváním odborníků. V období voleb zajistit dlouhodobě kontinuitu v započatých iniciativách, předávat nově zvoleným zastupitelům dlouhodobou strategii směřování obce s ohledem na rizikové cílové skupiny obyvatel. Trvale podporovat řešení sociálních otázek v obcích.

Opatření ke snížení významnosti rizika (NAVRHOVANÉ): dlouhodobá strategie obcí předávaná kontinuálně i v dobách změn zastupitelů obce; aktualizována dle aktuálních potřeb relevantních cílových skupin.

Závěr

Problémy území jsou již součástí opatření Programového rámce IROP – opatření 3. Sociální integrace a Programového rámce OPZ – opatření 6. Komunita, a není proto třeba jejich úpravy. Aby mohla být tato opatření naplňována, a tím i cíle území, bylo navrženo několik činností krátkodobé i dlouhodobé povahy. Aby bylo dosaženo programových rámců, je zapotřebí problémy území eliminovat také zapracováním do Analýzy rizik nové strategie CLLD na období po roce 2020. Ve všech případech nebylo třeba opatření ke snížení významnosti rizika upravovat, protože již zahrnovala potřebné kroky, ale bylo navrženo jedno riziko nové (krátkodobé plánování v obcích bez nezohlednění dlouhodobých potřeb obyvatel území).

Odpověď na evaluační otázku, doporučení

B.2 Do jaké míry odpovídají cíle a opatření projektu aktuálním problémům a potřebám území MAS?

Odpověď (klíčová zjištění):

Zodpovídání Evaluační otázky je velmi úzce provázáno se zpracováním podkladů a zodpovídáním evaluační otázky č. B.1, ve které je hodnoceno, zda v okolním prostředí projektu nedošlo k zásadním změnám, které by měly vliv na směřování projektu. V této Evaluační otázce se hodnotí, zda jsou vhodně nastavené činnosti v aktivitách. Tj. zda nelze některé problémy a potřeby řešit jinými činnostmi, příp. zda je potřeba některá činnosti s ohledem na známé problémy a potřeby přidat či ubrat a proč.

Po celou dobu projektu se pracovníci projektu zaměřovali na to, zda naplňují svými aktivitami cíle projektu a potřeby území. Aktivity projektu O krok napřed jsou relevantní nejen ve vztahu k aktuálním problémům a potřebám území, ale doplňují se také vhodně s dalšími aktivitami v území.

Z intervenční logiky vyplynulo, že území MAS Hradecký venkov prokazuje nedostatky/problémy/potřeby/slabé stránky, které se subjekty v území snaží řešit v programovém období 2014-2020. MAS Hradecký venkov realizuje Strategii komunitně vedeného místního rozvoje a také svůj klíčový projekt O krok napřed.

Projekt O krok napřed reaguje na mnoho těchto problémů, mnohé z nich napomáhá eliminovat, a dosahovat specifických cílů území. Systematicky sestavenými aktivitami projektu velmi významně přispívá ke zvýšení šance klientů DD uplatnit se na trhu práce, rozvíjet pozitivní vztah k práci, podporovat osamostatňování a integraci do života mimo prostředí ústavní péče.

Na problémy, které na území MAS přetrvávají nebo nejdou intervencemi regionálního rozvoje řešit (např. legislativní systém, nástroje sociální politiky, rozvoj osobnostních rysů klientů), tato evaluační zpráva poukazuje. Důležité je, že ačkoli nejsou tyto problémy řešeny v projektu O krok napřed, není ohroženo naplňování cílů projektu.

Zároveň upozorňuje na potřebu dalších navazujících projektů, aby byly problémy v území řešeny trvale, systematicky a udržitelně. Multiplikační efekt projektu, který je spatřován právě v těchto zjištěních, může cílové skupině významně napomoci v bezproblémovém startu do samostatného života, bez ohrožení různými negativními vlivy. Projekt nebyl zaměřen na děti, které již opustily DD, tudíž ani problémy, které mohou tuto fázi doprovázet, nemohly být řešeny v tomto projektu a jsou cílem navazujících iniciativ a projektů.

Velmi zásadní byla otázka toho, zda cílová skupina projekt přijme a zda bude spolupracovat na dosahování jeho cílů. Tedy zda po aktivitách projektu bude „poptávka“. Z aktivity a zpětné vazby cílové skupiny je patrné, že jejich zapojení do projektu bylo aktivní, že byl vyvíjen zájem o další činnosti v aktivitách, a že byl rozvíjen i příjemný osobní vztah mezi realizátory projektu a klienty DD. To bylo pro realizátory projektu ujištěním, že jsou finanční prostředky alokovány správným směrem, do dobře zvolených aktivit odpovídajícím poptávce, a že tyto aktivity odpovídají cílům, které si projekt stanovil.

Aktivity projektu O krok napřed se vhodně doplňovaly také s dalšími aktivitami v území. Zejména se strategií CLLD, která je velmi komplexním nástrojem naplňování cílů území a řešení jeho problémů. Projekt O krok napřed poukázal na překážky, které cílové skupině bránily se více osamostatňovat, seberealizovat, přemýšlet o svém budoucím životě apod. Důležitou otázkou, kterou klienti DD řeší je otázka bydlení. Na začátku projektu se vhodně vyvíjely dotační možnosti obcí přes výzvy MAS, ale ztížením podmínek, obce z tohoto záměru ustoupily, čímž vznikl problém s ubytováním klientů DD v místě jejich působení a možného pracovního uplatnění.

Doporučení k řešení klíčových problémů:

- Úprava analýzy rizik (rozšíření o riziko „Krátkodobé plánování v obcích bez nezohlednění dlouhodobých potřeb obyvatel území“)
- Podpora navazujících aktivit řešící systematicky sociální práci s touto cílovou skupinou
- Upozornění na nedostatky v systému sociálních služeb (nástroje sociální politiky, sociální legislativa atd.) a pozornost na úplnost sociálních služeb pro komplexní podporu cílové skupiny
- Potřeba výstavby sociálních bytů v území MAS, resp. aktivní hledání vhodných dotačních možností
- Apel na obce, aby řešily sociální problematiku ve svých dlouhodobých strategických plánech
- Materiální podpora klientů (vybavení domácnosti apod.)
- Uchovávat komunikační toky a trvalý dialog se starosty obcí a dalšími partnery v území (aktualizovat komunikační plán)
- Navázat na /uchovat vzniklé a funkční osobní vazby s týmem pracujícím s cílovou skupinou

Co říci závěrem? Ačkoliv se z již jmenovaných příčin nepodařilo dosáhnout všech návrhů a nápadů aktérů v území MAS Hradecký venkov, a operativně ovšem vznikaly nové, reagující na aktuální potřeby CS, přesto tato evaluační zpráva zcela jistě dokládá skutečnost, že výstupy projektu jsou potřebné.

Ukázalo se, že na bázi spolupráce v komunitě – spolky, podnikatelé, obce... lze dosáhnout v území pozitivních dopadů na celou komunitu, silnější pomáhají slabým a naopak i ti slabší mají pozitivní vliv na práci silných, jiný pohled, jiný přístup. Je to spolupráce, která přináší plody, a proto je třeba v ní nadále pokračovat.

O krok napřed